

Az első cs. kir. szabad. dunagőzhajózási-társaság.

A személyszállító gőzösök MENET RENDE

1865. évi április 19-től kezdve további rendelkezésig.

A DUNÁN.

Lefele.
 Linczről Bécsebe naponként 8 órákor reggel.
 Bécseből (Duna - csatorna) Pozsonyba: (a helyi-gőzessel) naponként 5 órákor délután.
 Bécseből Pestre: naponként 6 1/2 órákor reggel.
 Esztergomból Vácra Pestre: naponként 5 1/2 órákor reggel a helyi-gőzessel és 4 óra felé délután a bécsi hajóval.
 Vácra Pestre: naponként 7 1/2 órákor reggel és 1 órákor délután a helyi-gőzessel és 5 óra felé este a bécsi hajóval.
 Bogdányból Sz. Endre és Pestre: naponként 5 órákor reggel.
 Pestről Soroksár, Ráczkeve Tassra: naponként 3 1/2 órákor délután.
 Pestről Mohácsra: naponként 6 órákor reggel.
 Pestről Zimonyba: hétfőn, szerdán és szombaton 6 órákor reggel.
 Pestről Orsova, Giurgevo, Galacz és Konstantinápolyba: szerdán 6 órákor reggel.
 Zimonyból Orsova, Giurgevo, Galacz és Konstantinápolyba: csütörtökön reggel, a pesti személyszállító-gőzös megérkezése után. (Orsovánál hajóváltással.)
 Baziaschról Orsova, Giurgevo, Galacz és Konstantinápolyba: csütörtökön délután, a pesti vasúti vonatot megérkezése után. (Orsovánál hajóváltással.)
 Orsováról Giurgevo, Galacz és Konstantinápolyba: pénteken délután.

Fölfelé.
 Bécseből Linczre: naponként a Duna-csatornából 6 órákor reggel, Nusdorfból 7 órákor reggel.
 Pozsonyból Bécsebe (a helyi-gőzessel): naponként 6 órákor reggel.
 Pestről Bécsebe: naponként 6 órákor este.
 Pestről Vácra és Esztergomba: naponként 4 órákor délután a helyi-gőzessel és 6 órákor este a bécsi hajóval.
 Pestről Vácra: naponként 10 órákor délután és 8 1/2 órákor délután a helyi-gőzessel és 6 órákor este a bécsi hajóval.
 Pestről Sz. Endre és Bogdányba: naponként 4 1/2 órákor délután.
 Tassról Ráczkeve, Soroksár és Pestre: naponként 5 órákor reggel.
 Mohácsról Pestre: naponként 8 órákor este.
 Zimonyból Pestre: hétfőn, szerdán és szombaton 2 órákor reggel.
 Baziaschról Pestre: pénteken délután.
 Orsováról Pestre: pénteken reggel.
 Galaczról Orsova, Zimony és Pestre: hétfőn reggel (hajóváltással Orsovánál).
 Konstantinápolyból Galacz, Orsova, Zimony és Pestre: csütörtökön 3 órákor délután. (Orsovánál hajóváltással.)

A mohács-pesti vasúti vonatok a személyszállító-gőzösök meneteivel Mohácsról és vissza közvetlen összeköttetésben állanak

Gyorshajózási összeköttetés

Bécs, Pest, Baziasch, Giurgevo (Bukarest), Braila, Galacz (Jassy), Konstantinápoly és Odessa között.

I. Bécseből: vasárnap 6 1/2 órákor reggel.
 Pestről: hétfőn 7 órákor reggel.
 Baziaschról: kedden 8 1/2 órákor reggel.
 Erkezés: Giurgevoba: szerdán délután.
 Cernawodára: szerdán este.
 Konstantinápolyba: pénteken reggel.
 Galaczra: csütörtökön reggel.
 II. Baziaschról szombaton 8 1/2 órákor reggel.
 Erkezés: Giurgevoba: vasárnap délután.
 Cernawodára: vasárnap este.
 Konstantinápolyba: kedden reggel.
 Galaczra: hétfőn reggel.

Az Odessába való utazás Galaczon át a császári orosz gőzösökkel, vagy Küstendjén át az osztrák Lloyd gőzöseivel történhetik.

A TISZÁN.

Szegedről Zimonyba: szerdán reggel.
 Szegedről Tokajba: minden csütörtökön.
 Zimonyból Szegedre: vasárnap délután.
 Tokajból Szegedre: minden vasárnap napkeltekor — fog indulni.

A SZÁVÁN.

Sziszekről Zimonyba: hétfőn reggel.
 Zimonyból Sziszekre: csütörtökön 6 óra reggel.

A szerb-bosznya-part hosszában:

Breskáról Schabaczra: kedden délután.
 Schabaczról Belgradra: szerdán reggel.
 Belgradról Orsovára (Baziasch érintésével): csütörtökön reggel.

A személyszállító-gőzösök megérkezése Pestre:

Bécseből: naponként 7 óra felé este.
 Mohácsról: naponként 3 óra felé délután.
 Zimonyból: vasárnap, kedden, csütörtökön 3 óra felé délután.
 Orsováról és a Dunafővárosi gőzökből: vasárnap 3 óra felé délután.
 Galaczról (gyorshajóval): szerdán reggel.

Pest, április 14-én 1865.

Az első cs. k. sz. dunagőzhajózási-társaság főgöyvivőse Magyarországon.

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelentek, és Rath Mór pesti, Nagel és Wischán budai könyvárusoknál kaphatók:

Magyar történelmi emlékek.

Kiadja

SZALAY LÁSZLÓ.

Gróf Károlyi Sándor Pulay Jánosnak

ÖNÉLETIRÁSA SZATHMARI BÉKESSÉGRŐL és naplójegyzetel. irtmunkája.

(A „Magyar Történelmi Emlékek“ IV. és V. köteté.)

Nagy 8-rét, két kötetben (XXIV. 390—506 lap füzve 8 ft. 40 kr.

AZ AUSZTRIAI BIRODALOM

jelesen a magyar koronaországainak

statistikai kézikönyve.

Irta

Dr. KONEK SÁNDOR,

egyetemi jogtanár, magyar tud. akadémiai lev. tag.

Nagy 8-rét (XIV. 670 lap), füzve 5 ft.

A

VILÁGTÖRTÉNET TANKÖNYVE

Tekintettel a műveltségre, irodalomra és vallásra.

Irta Dr. Weber György.

A tizedik bővített eredeti kiadás után magyaritva.

Kilenczedik füzet.

Ezen munka 20 ötvés füzetben jelenend meg. — Egy egy füzet előfizetési ára 40 kr. — A füzetek hónapokint rendszeren adatkak ki.

A

tüdőhólyagcsák hámja feletti vita.

Irta BAKODY TIVADAR, tudor.

Egy kömetszetű táblával.

24 lap), nagy 8-rét alakban. Ára 40 kr.

A gyakorlati

ORVOSTAN KÉZIKÖNYVE

KUNZE

hasontartalmu munkája nyomán és a magyarországos egyetem irányának tekintetbe vételével kidolgozta

SZABADFÖLDI MIHÁLY.

Nagy 8-rét. (422 lap.) Füzve 4 ft.

ÁLLATGYÓGYÁSZAT,

vagyis: a lovak, szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések, s egyéb hasznos házi-állataink betegségeinek megismerése a gyógyítására.

Állatorvosok, falusi gazdák és gazdatisztek számára.

EISENNAYER SÁNDOR, GÖBEL COELESTIN,

klv. állatorvos s a m. k. állatgyógyintézet tanszékede, és okl. állatorvos. (2—3)

Második kiadás. — Számos a szövegbe nyomtatott ábrával. 8-rét. (336 lap.) Füzve 80 kr.

39-ik szám.

Tizenkettedik évfolyam.

Pest, szeptember 24-én 1865.

Előzetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 3 ft. — Fél évre 1 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak. a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokot illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyeszer hasábjottótti sor ára, vagy annak helye egyszeri iktatásnál 10 krba; háromsor- vagy többszori iktatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre néve kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket előad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécseben: Oppelik Alajos. — és Pesten: a kertész-gazdászati ügynökség is. József-tér, 14 sz. a. Bélyeg-díj, külön minden iktatás után 30 ujkr.

János Zsigmond erdélyi fejedelem.

(1540—1570.)

János Zsigmond, I. Zápolya János király fia volt, ki atyja temetése alkalmával szintén királylány lón választva és megkoronázva; de a ki a török kétszínűsége s a hazafiak pártoskodása és a hon innét következett elgyengülése miatt atyja országába s királyi jogaiba soha sem léphetett, hanem majdnem utolsó életórjáig küzdve csak Erdélyország és a hozzá tartozó magyarországi részek fejedelemségét volt képes maga részére biztosítani, s azt végleg bírta is.

E fejedelem életrajza nem rég egy erdélyi vállalatban*) megjelent. János Zsigmond életében tömördek a költőinek látszó, sőt csaknem tragikái esemény. Amaz életrajz nyomán menve, állítjuk össze ezen képet, mely e lap olvasóit bizonyosan érdekelné fogja.

I. Zápolya Jánost a nemesség hasonlíthatatlanul nagyobb része, a Verbőczy-párt, törvényesen magyar királylány választotta, e választásban csak azt a formahibát követték el, hogy nem az özvegy királyné, sem nem a nádor hívta egybe a választó országgyűlést, és azt azon okból, mert a nádor néhány elvroknaival mást akart, az özvegy pedig az országból kiment vala, — törvényes kötelemségét magán indokoknál fogva egyik sem teljesítette. Tizennégy éves belháboru lett a meghasonlás következtése, a mi utóljára egy oly békével végződött — Nagy-Váradon 1538, — melyet egyik szerződő fél sem kötött teljes őszinteséggel. Zápolya, a hajlott koru s megrongált egészségű király, népe kérésére 1539-ben nősült, arájává a bájos lengyel Izabellát választotta, kitől tíz hónap mulva 1540. jul. 7-én fia született,

JÁNOS ZSIGMOND.

ban ölébe fogva mentette meg kisedét. Kétségbeesésében a törökhöz küldött segítségért, az eljött, felmentette Budavárát, s a sultán magához kérte a csecsemő királyfit. Az a hír terjedvén el, hogy elveszteni akarják: a királynő vonakodott teljesíteni a magas ur kívánságát; végre még is rá állt, mely meghatározza, hogy ha Zápolya-

ban ölébe fogva mentette meg kisedét. Kétségbeesésében a törökhöz küldött segítségért, az eljött, felmentette Budavárát, s a sultán magához kérte a csecsemő királyfit. Az a hír terjedvén el, hogy elveszteni akarják: a királynő vonakodott teljesíteni a magas ur kívánságát; végre még is rá állt, mely meghatározza, hogy ha Zápolya-

hadereg közé — egy győzelemittas és a hadi szerencse által dőlyfössé lett császár, s egy féktelenkedni hajlandó katonaság kezei közé. Élete és sorsa felett török basák tanakodtak, némelyik szóba hozta, hogy a királyi csecsemőt magukkal kellene vinni, mások ellenétek, utóljára megszabadult s anyjához visszaküldetett.

Néhány nap mulva Budavárába beizent a szultán az özvegy királynőnek, hogy gyermeke még kis koru, maga mint asszony nem képes a pártoskodó magyarokat féken tartani s akkora országot a német ellen megvédeni: költözzék tehát ki Budáról, engedje át neki Magyarországot, ő viszont átadja Erdélyt néhány magyarországi megyével, s ha fia majd felnő, annak visszaadja atyja egész birodalmát. És a királynő Erdélybe távozott, vive magával mély megaláztatása érzetét s királyi férje és szive koronáját — kis fiát!

A királyné és fia gyámjai, az ősz és hü Petrovics, a ravasz és uralkodásra vágyó Martinuzzi voltak. Petrovics mindent megtett védelmükre, de Martinuzzi szalban igyekezete meghiusult. Nyilvánosan rettentette a Ferdinánddal való kiegyezéstől, titkon alkut kezdett nevékben. Ferdinánd követei 1543-ban eljöttek, alkudoztak és siker nélkül visszamentek. 1548-ban másodsor is próbát tettek, ismét hasztalanul. Harmadszor Martinuzzi lón megnyerve, veres övvel, érseki hivattal; most már 1549-ben ő látott a dologhoz, s három évi erőfeszített küzdelem után 1551-ben kivitte, hogy: Izabella országáról lemondott, maga és fia nevében, a koronát átadta s cserébe az oppelni hercegséget kapta: másodsor lett száműzött, fiával együtt. Erdély áldott földé helyett a terméketlen, sovány Oppelnt adták neki, hol még helye sem volt egyelőre, a hol fejét lehajtsa. . . . Martinuzzi e bünéért megbűnhődött, Izabella pedig négy évi önkéntes száműzetés után 1556-ban fiával

*) Keresztény Magvető, II kötet, Kolozsvárott 1863.

együtt Erdély fejedelmévé választott s Kolozsvárra nagy pompával és örömjongás közt hozatott be s avval együtt uralkodott 1559. szeptember hónapig; ekkor meghaltván, az uralkodás husz éves fiára szállott. Ez politikájának sarkpontjává két dolgot tett: hogy a magyar nemzeti királyság helyébe az erdélyi nemzeti fejedelemséget alapítsa meg, és hogy az országában már megindult reformációt bevezetési segítsé.

Meg is felelt mind a kettőnek. Békés alkudozások és háboru utján kivitte, hogy Erdély önálló fejedelemségnek elismertett; annak alkotmányát néhány becses ponttal gazdagította, a törvényeket magyarul kezdte hozni, stb.; másfelől pedig iskolák építése, jeles tanárok képzése, nyomda-állítás, nemzeti zsinat-tartás és nyilvános vitaközlés utján a nemzeti irodalomnak az-élettől soha nem tapasztalt lendületet adott. A vallásos mozgalmak között utoljára maga is az unitárius vallást vagy az egyetlen egy Isten hívésének tanát fogadta el s azt Erdélyország törvényeibe beikkelyeztetette. Mindez által pedig kieszközölte, hogy az ország közérzete a reformáció elfogadására teljesen megért s a vallás és lelkiismeret szabadsága törvény által biztosított, a mivel némely népek még ma sem dišekedhetnek. Örökre emlékeztetnek leszek egyik zsinat végén mondott amaz intó szavai a papsághoz: *káromló és gúnyos iratoktól őrizzék meg egymást sem nyilván, sem titkon ne szidalmazzák, mert istenfélő papokhoz nem illik, bárkivel is gyalázkodni. Egyébiránt megengedi, hogy ezután is mindenik fél vitakozhassék, egybegyűlve s vélekedését ki is nyomatthassa, az levén akarata, hogy birodalmában teljes vallás szabadság uralkodjék. . . . János Zsigmondnak egészen magyar volt a lelke és jelleme: vidáman, nyájasan beszélgetett és időzött alattvalóival, szeretete tudós férfiakat, művészeit, a fehérvári fejedelmi lakhelyet pompás és nagyszerű lakká alakította; s csodálatos, hogy mégis élete csaknem folytonos veszélyben volt. 1559-ben Báthori Endre anyjával együtt meg akarta évetni; 1561-ben hegedűtanítója hegedűjébe rejtett törrel szándékozott őt kivégezni; 1562-ben egy titkos eselszövény eszközei a székeleket támasztották föl ellene; 1565-ben a szultánhoz tett utjában volt koczkára kitéve az élete; hadviselésiben a golyó fenyegette; 1568-ban új ármányt forraltak ellene, sőt a midőn 1551-ben országukból kibujdostak, már akkor kalandor törökök kezébe akarták juttatni.*

Vége sok baj és küzdés után meghalt 1571-ben márczius 14-kén. Márvány koporsója maig a károlyfehérvári székesegyházban van anyjával együtt. A fenn említett értekezés írójának szavaival végzem ismertetésemet. „János Zsigmondnak kortársai egy veszélyes politika miatt, melynek ő utjában állott, élete ellen kilencszer hánytak lest, de a Gondviselés megmentette; sok balértesítést hagytak hátra felőle az utókornak csak azért, mert gyűlöltek (unitárius) vallásáért. . . . De a közel háromszázados sir halottját a politika befolyásától emancipálni kell s a szenvedélynek ideje, az igazság előtt elnévelni.” V.

Zrinyi Boldizsár.

Rémesen csikorg a
Grécei börtön zára . . .
Rácsútkák az ajtót
Zrinyi Boldizsárra.
Hajh az a vasajtó
Nyílik-e meg újra, —
És ha megnyílik majd, —
Öröm-e vagy búra? —

„Artatlan vagyok én,
S békés, mint a sirlak, —
Ha csak az nem vádol,
Hogy Zrinyinek hinak . . .
Szenvednem sokáig
Itt azért mért kéne? —
Zrinyi Boldizsárhoz
Igy beszélt reménye.

Hajh, de a reménység
Félnék kis madárka . . .
Elrepült azonnal,
Hogy lánczát megrázta.
S a szegény rab ifju
Bús valóra ébred:
Látja végtelenjét
Gyászos börtön-éjnek. —

Századokra nyúl a
Börtön-élet éde,
Még is annyiszor jött
Év a másik évre, —
S egyre súlyosabb lón
Mindenkij nyomása, —
S a rab ifju arczán
Mély redőket ása . . .

A tűnő idővel
Tépelődik Zrinyi:
„Kegyelem jön-e, s ha
Jön, mikor fog jöni? —
Vagy talán örökre
Eltettek élve:
Hogy csalódnak, bennem
Gyászos véget érne? —

„Oh az én családom! . . .
Mily sötét nagy képek! —
S lelke, börtönének
Szűk falán kilépett,
S szárnya kelt a légben,
Mint szabad madárka,
És leszállt a multra,
E nagy rónaságra. —

. . . Látja ottan Miklóst:
Bajnokát Szigetnek, —
És szeméből égő
Könyveseppek peregnék . . .
„Oh mi fény sugárik
E dicső halottnak! —
Mért nem élttem akkor,
S mért nem haltam ottan? —

Látja apja bányát:
Miklóst, a dalnokot; —
Lesben az orvadászt,
Ki rá ólálkodott . . .
És megrázza lánczát:
„Oh szegény, gyalázat,
Igy halni a haza
Legnagyobb fiának! —

S látja (oh mi szürnyű!)
És szemét takarja . . .
A bakó most sujt le
Két derék magyarrá. —
Egyik anyja vére,
Másik apja, Péter.* —
Egy nemzet kíséri
Sorsuk szent részvétellel. —

Átrepül most lelke
Az édes anyára . . .
Az is olyan fogoly,
Az is olyan árva. —
Nem is tudva bánát,
Nem is kapva vétken, —
Árulgó irigyek
Ugy zárták el épen. —

Nézi, ugy elnézi
Azt a roncalt képet, —
Melyet az örülés
Ősze-visza tépett . . .
— És az örült arcra
(Oh mi lázas eszme!)
Láthatatlan kéztől
Bajusz, szakál festve . . .

Boldizsár a légben
Ugy kapkod utána . . .
Törölné a képet,
Ah de már hiába! . . .

*) Frangepán Kristóf és Zrinyi Péter egy napon fejeztették le. — I. B.
**) Frangepán Katalin, több történetész állítása szerint, megörlött börtönében. — I. B.

Ott lebeg a falon
Rémesen, sötétén,
Bár hová tekintsen,
Saját árnya-képen. —

Hozza már a futár
Bécsből a kegyelmet. —
„Jó futár nem kell már
Zrinyinek kegyelmed! —
Göröcsösen felkaczag
És az árnyat hajtja . . .
„Istenem, teremtem,
Könyörülj meg rajta! —

Ilyés Bálint.

A harangok szava.

A tóparton, hol fűzek árnya
Borong a kék tükör felett,
Állok némán, s mintha a mélyből
Hallanék csöndes éneket.

A harangok harmóniája
Magasztos dallá összecseeng,
A fölmarajló hang lelkeiben
Viszhangra kél, imába zeng.

A csöngetyűnek síró hangja,
Mint metsző, éles fájdalom,
Ugy átsívit, úgy átverődik
E magasztos, e szép dalon.

Majd melábusan búgva zendül
A nagy harangnak mély szava;
A tő megrendül hallatára,
Remeg a sziklák érzéfalja.

Ah mennyi bú! ah mennyi bánat
Zúg e hangokon szerzetés!
Ah mennyi vigasz, bátorítás
Hallatja bennök énekét!

E dallamok magasztos szárnyán
Lelkem égig emelkedik!
Mig büszke szívem megalázza
Lehull a föld göröngyeig.

Komócsy József.

Kicsi és nagy a természetben.

Legnagyobb kevélységünket gyakran abban helyezzük, hogy számainkkal a világot kormányozzuk, feleltet uralkodunk. Nincs semmi, mit a tudomány a számok merev formái közé nem kényszerített volna. Az képes az ő eszközeivel a legkisebb dolgokat is megmérni, a lepkeszárny porocskáit ugyanint vértünk golyócskáit és a tiűzkő láthatlan kovapánczéikait, ha mindjárt nem találja is számára más számot, mint egy vonal ezredrészeit. A tudomány méri földünk magasait és mélyeit, számítja az évek ezreit, melyek alatt felületének rétegei képződtek. Az számítja az ég világait, méri azok nagyságait, távolságait és mozgásait. Sőt még a népek jóllétét, azok egészségét, művészetét és műveltségi viszonyait is meg tudja a számokkal mérni.

Az emberi ész ezen diadala felett némely dolgokat feledni szoktunk. Feledjük, hogy a szám nem mindig szerez nekünk fogalmakat, hogy a szám még nem képes ítéletünket a nagy és kicsi felett megalapítani.

Ha szokva vagyunk kis mértékkel mérni, ha kicsiségek világában élünk, akkor minden idegen annál nagyobbabbnak látszik előttünk. Ezt mindenkinek tapasztalni kell, midőn lakhelye rónáit elhagyva hegységek közé megy, midőn egy kis vidéki városból egy nagy város tolongásai közé jut, midőn az örökös béke unalmas egyformaságát egyszerre a világtörténet zivatara szakítja félbe. Lassankint hozzászokunk a nagyobb mértékhez, a szédülés a merev mélységek felett elhagy, a székvaros pompái feletti bámulatunk kisebbedik, és a történelem nagyszerű alakjai megszűnnek nekünk imponálni.

Igy minden nagy és minden kicsiny, a mint azt egyedül magában, vagy a maga helyzetében az egészhez, tekintjük. Az egyes

általag állatka nem tűnik fel előttünk, mert azt csak a felfegyverzett szem pillantja meg. A mint azonban Dovernél a Round-Down-szikla 1843-ban 185 mázsa löpor ereje által a légbe röptetett, és 20 millió mázsa mészkőomladék 24 hold területet 30 láb magasságban fedett be, akkor bámulá az ember ezen kis lények nagyságát, melyek ezen sziklát fölépítették, melyek tehát oly munkát vittek véghez, melynek lerontása az ember legnagyobb romboló erejét vette igénybe. A hódolat érzelmé ragad meg minket, midőn a Chimborazzót megpillantjuk, mely 20,000 láb magasságig a felhők közé emeli fel sziklaboltzatát. És mégis mi az a föld roppant tömegéhez képest? annyi mint egy tekegolyón egy homokszemecke.

A 750 mérföld hosszúra nyúló Amazion-folyamterületével, 30 mérföld széles, tengerszerű torkolatával, csudának tetszik előttünk a folyók között. Mi azonban az ő víz-tömege, mi a föld minden folyóainak víz-tömege azon 4½ millió köbmérföld víz-tömeghez képest, melyet a tenger magában foglal, melynek mértét a föld minden folyói csak 40,000 esztendő alatt töltenék meg! A tenger sótartalmát alig vesszük figyelembe, és mégis a benne foglalt só 150,000 köbmérföldre terjedő tömeget tenne, oly tömeget, mely az összes Alpeket 5-ször felülmúlja, és a Himalája hegyeknek majd 2/3 adát tenné. Leggazdagabb sóforrásunknak, t. i. Minden mellett a neusalzwerkinek, mely minden 24 óra alatt 68,800 köbláb vizet szolgáltat, 2 millió évig kellene folyani, hogy csak egy köbmérföld sót szolgáltatson! Egy 44 láb vastagságú kőszentlepe nem tetszik nagynak előttünk. Ha azonban létesülésére gondolunk, ha megfontoljuk, hogy a meleg földön legbujább növényenyészte mellett csak 9 hüvelyk vastag humuszréteg képződése közel egy évszázadot igényel, hogy ezen rétegnek még 27-ed részére kell összenyomatnia, hogy a kőszent tömörségét elérje, hogy tehát ama 44 láb vastagsága kőszentréteg a legbujább növényenyészet mellett több mint 150,000 év munkájára került, akkor bámuljuk nemde azon nagyságot, melyet a természet ezen gyenge rétegekben lelepez?!

Megszoktuk, hogy örömsé használunk kis mértékeket ott, hol valamely dolog nagyságát, ki akarjuk emelni, hogy magunkat, vagy másokat meglepő számok által elámituk. Jobban hangzik, ha 50 angol mérföldről szólunk, mint ha 10 geogr. mérföldet említünk. Egy óra hosszúnak tetszik, ha 86,400 másodpercére gondolunk, 10,000 frank jobb tőkének mutatkozik, mint 400 font sterling.

Hol azonban nem akarjuk magunkat ámitani, hol valamely nagyságról tiszta fogalmat akarunk szerezni, ott azon igyekszünk, hogy a nagy, hangzatossága által megvesztegető számokat egyszerűsítsük, s ennélfogva nagyobb mértékeket alkalmazunk. Mint a falulakos, ki távolságokkal soha nem törődött, mégis tudja a legközelebbi nagy város távolságát, habár soha nem volt is ott: ugy a tudós is, tudván hogy a nap 21 millió mérföld távolságra van tőlünk, mérésénél ezen mértékegységet használja, mely nála oly sokkottá lett, mintha ezen utat többször megtette volna. Mint a falulakos tudja, hogy egy gyalogoló annyi és annyi óra alatt ér el a városba, ugy tudja a tudós is, hogy a világosság, ezen legyorsabb futár 8 perc alatt érkezik a napból földünkre. A tudós tehát nem kérdezi vajjon van-e fogalma azon millió mérföldek nagyságáról, hanem azokat már mint földtávtól összefoglalta és mérésénél mint mér-

tekegységet használja: nem kérdezi, vajjon képes-e a föld tömegét, mely számítása szerint 2,650 millió köbmérföldet teszen és 13½ quadrillió fontot nyom, megmérni és meglatolni, hanem méri és latolja vele minden további tünődés nélkül a szomszéd planétákat. Ő képzeletében a földet egy kendermaggá változtatja és azt a 14 hüvelyk átmérővel bíró napgolyótól 63 lépés távolságra helyezi, hogy azután 329 lépés távolságban az 1¼ hüvelyk átmérőjű Jupiter és 616 lépés távolságban az 1½ hüvelyk átmérőjű Saturnust helyezze el. Ezen mintában Neptun, az ismert legszélső bujdosó csak 2500 lépés távolságban és a nap körül keringő üstökösök csak 2 mérföld távolságban találhatnak helyet.

Most következnek az állócillagok. — Azonban a tudós említett mértéke, a földtávtól, már nem elegendő arra, hogy az itt már ezerekre és milliókra rugó távolságokat megmérje, mert itt, hol valódi fogalmak után törekszik, kerüli a roppant számokat. Tehát nagyobb mértéket keres, és azt feltalálja a világevben azon távolságban, melyet a világosság egy év alatt befut. Ezen égi mérföld, mely 63,000 földtávtól, vagy 1,300,000,000,000 mérföldet foglal magában, kétség kívül előtte sem egyéb, mint egy képzel mérték, melynek ezred részéről sem bír fogalommal, azonban a korlátolt ész határai között mégis helyet csinál az újabb számok számára. A mi roppant állócillagvilágunk, a tejut egyik végétől a másikig megmérve, 8000 ilyen világévet teszen. Végre a ködfoltok ezreihez az ég háttérébe jut az ember, és itt megint távolságok tárnak föl, melyek milliókra terjedő világéveket foglalnak magukban; az emberi ész azonban ezen óriási világokat megint pontokká szorítja össze, hogy azok nagyságával, mint lábakkal és mérföldekkel, újabb és nagyobb távolságokat mérjen meg. A mi előbb a bujdosók rendszere volt, azzá teszi most az állócillagok rendszerét és a ködvilágot. Így szerzetünk képet magunknak a világépület kiterjedéséről, nagy számok nélkül és épen azért, mert kerüljük azokat.

Uj-Hollandia őslakosairól beszélnek, hogy nyelvök 7-nél nem képes nagyobb számot megjelölni, hogy nálak, a mi 7-en fölül van, az mind „iszonyu nagy”. Mi kétségkívül tovább vittük, mi ezeket és milliókat számolunk. Azonban a mi fogalomképességünk is eléri az ő határait, melyeken tú a leghatározottabb szám sem egyéb, mint határozatlan sokaság. Hol szokva vagyunk bizonyos mennyiségeket mint egészet tekinteni, és a szemléződés által gyakorolva vagyunk, ott az oly adatok, mint 1000 forint, 1000 láb, jó jelentőséggel bírnak. Hol azonban soha számítani nem tudtunk vagy nem kísérletünk, ott a nagy számokkal mindjárt készen vagyunk, jelölül annak, hogy megint bizonytalan mennyiség-k vannak előttünk. Ha kérdeném az olvasót, hány csillagot lát az égen egy derült, csillagos éjjelen, bizonyára azt felelné, hogy milliókat! S ha mondanám neki, hogy fegyverzet nélkül a legjobb szem sem lát többet (a mi északi egünkön) 2342 csillagnál, nem hinné el, míg egy jó égtérképén állításomat be nem bizonyítanám, s előtte az első egész a hatodik nagyságú csillagokat (mert szabad szemmel csak ezek láthatók) elő nem számlálnám. Hát ha kérdeném: mennyi építőanyagot hordott össze az ember 6000 év alatt? Valószínűleg azon új-hollandi feleletet kapnám tőle, hogy „iszonyu sokat!” Mennyit, azt nem merné mondani, mert soha sem kísérlette meg, hogy erről magának csak megközelítő fogalmat is szerezzen. Ha már most én felelném az olvasónak, hogy mindezen épületek összerakva

nem tennének meg egy köbmérföldet, fejet csóválná és nem hinné el.

Honnan vannak ezen ellenmondások? Onnan, hogy a dolgokról kellő képzelemmel nem bírunk, a köbmérföld nagyságáról fogalmat nem szerzetünk. Az ember nagy számokat vár a nagyra, és én egy egységet adtam. Mondhattam volna ugyan 13,824,000 millió köblábat is, s ez talán jobban hangzott volna. Még helyesebb fogalmat állítottam volna elő a tárgyról, ha azt ismert mértékekkel hasonlítottam volna össze. Ha mondottam volna: gondoljuk az ember 6 ezer évi építményeit egy 24,000 □ mérföld nagyságú területen, például egész Francia- és Németország területén kiterjesztve, és az egy láb vastagságban fogja befedni. És ez talán nem tetszett volna jelentéktelen mennyiségnek. Mondhatnám azt is: terítsük el az egész Pyrenai hegység óriás falait Franciaország területén, és az e területet csak 108 láb magasságban fogja befedni. Az ember építményei ellenben ugyanazon területet 2¼ láb magasságban fogják beborítani, tehát ama hatalmas hegység 44-dik részével egyenlő tömegű. Ez talán bámulatol idézett volna elő. Azonban ezen csodálkozást még kétségg is fokozhatnám, ha hozzátenném, hogy az emberi hat ezer éves építményekből 270 olyan hegyet lehetne összerakni, mint a Vezuv, vagy 5 olyan óriási felhalmozni, mint a Montblanc. Minthogy mindezen körülmények helyett az egyszerű kitétel „köbmérföld” használtam, oly kicsinynek tetszett az, mi most oly nagy lett. Így van ez mindig, midőn oly mértékekkel mérünk, melyek megszokott fogalmaink határát túlhaladják.

A számok csak a számítások eredményei. Kísértse meg az olvasó gondolatban a 6000 éves emberi nemek utánépíteni és az építményt megmérni és kiszámítani. Jelenleg a földön mintegy 1000 millió ember él. Azonban ennek csak kis része lakik állandó lakásokban, épít városokat és utakat. Vegyük fel tehát, hogy kezdetől fogva folyvást 300 millió ember épített, mi az ő korra nézve igen magas felvétel. Petersburgban egy házra átmérolég 57 lakos, Parisban 28, kis városokban pedig 11 — 12 lakos esik. Atalában tehát felvehetjük, hogy minden házra 10 ember jó. Legyen egy ilyen ház átmérolég 50 láb hosszú, 30 láb széles, 30 láb magas, birjon két emelettel és legyen mindenik emeletnek 6 szobája; legyen minden fal tömör, 1 láb vastagsága, a belfalak pedig ½ láb vastagok. E szerint egy ily ház építőanyaga 8700 köblábat fogna tenni, és egy emberre 870 köbláb jutna. Vegyük fel most, hogy ezen tömör épületek minden 120 év mulva teljesen megújítatnának és hogy a régiebbek romjai nem porlanának és nem enyészének el, hanem maradólag töltene fel a föld színét. Ily módon azon eredményhez jutunk, hogy ha az emberiség 6 ezer év alatt létrehozott összes építményeit halomra raknók, ezen rakás csak 13,050,000 millió köblábat foglalna magában, tehát nem tenné egészen egy köbmérföldet.

Noha ezen túlságos felvételnél a köbmérföld egy jelentékeny része még utak és gátak építésére fennmaradna, még ez sem elégítene ki minket, még ha mindjárt az elégtelenség kedvéért az eredményt megkülönböztet is. Az elégtelenség forrása mélyebben rejlik. Az az ember büszkeségének megbántásában van, ki eddig szokva volt nemét, mint az egész föld, az egész természet átalakítóját tekinteni, és azon fajdalomban, melyet mindig a gyengeség és alélttság érzése szül. Mi már megszoktuk a munka nagysága után itélni meg a teremtő erejét; a mi érzéki természetünknek a physikailag nagy imponál, mi azt féljük és tiszteljük, a mi

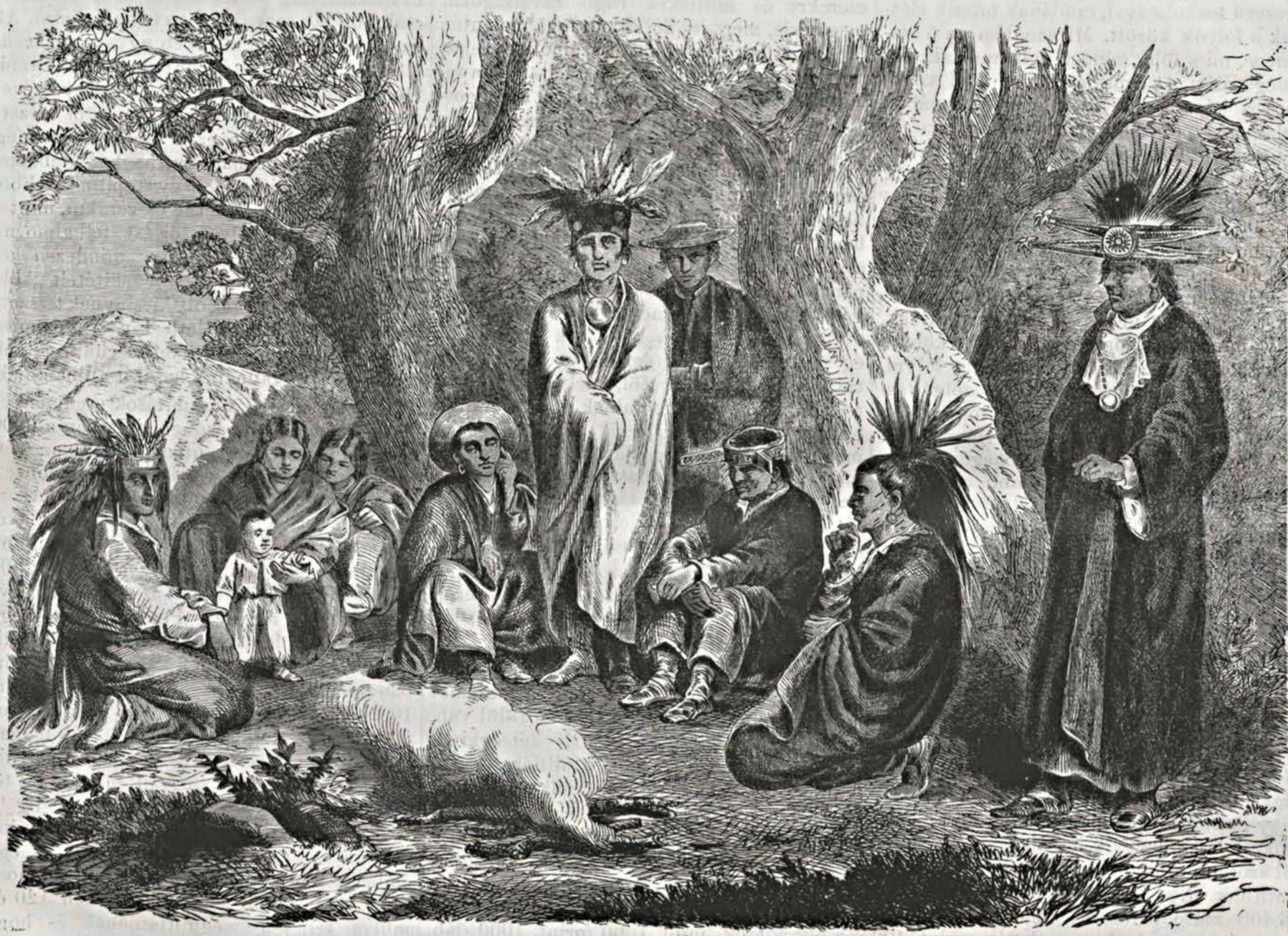
erős benyomásokkal hat érzeinkre. Feledjük azon szerepet, melyet az idő az erők működésében játszik, feledjük az időt, mely a legkisebb nagyságokat iszonyúvá képes összeadni. A patak morajánál, a tenger zajlásánál, a zuhatag mennydörgésénél bámuljuk az esővizet iszonyu erejét, és az mégis 800-dik részét sem teszi azon erőnek, mely ezen vizet gözalakban a felhőkig emelte. Bámuljuk a bálnák és elefántok óriás testét, a baobábok és tölgyek hatalmas törzseit, és figyelembe sem vesszük a kis habarcsokat és a láthatlan ázalagokat. Amazok nyom nélkül enyésznek el, és ezek hegyeket és szigeteket hagynak hátra, mint saját műveiket.

Tehát nem a nagy kiterjedésben találjuk a valóban nagynak mértékét, hanem az erőben, mely a művet lassan vagy hirtelen előállította. A testi erők mérhetjük tér és idő szerint, de a szellemi erőt a szellemi

gyorsan, figyelemre sem méltatva az utba eső tárgyakat s embereket, s arczukon a legteljesebb nyugodtsággal, haladtak végig a fővárosban. A főnök, kire rajzunkban rá nem ismerhetünk, igen öreg ember volt; nyakában, méltóságának jelképe gyanánt, nagy ezüst lemez függött, melyre egy jaguár volt véve s egy kis érem, XV. Lajos arczképével. Törzse azelőtt Észak-Amerikában lakott, az Egyesült-államokat azonban odahagyta, vagyis helyesebben, a fehérök üldözék el onnan s a Rio Bravo partjain, a mexikói területen telepedett meg. Arista elnöksége alatt a Kikkapu törzseliek követéséig egy bizonyos vidéket kértek ki maguknak s ezült is értek. Mindazonáltal folytonos zaklatásoknak voltak kitéve s még rablócsapatok is növelték szenvedéseiket. Midőn Monterey (Királyhegy) a francziák megszállták, a törzsen fölélt XV. Lajos korának s a franczia hatalomnak Luizianában való kormányának emléke. A helység franczia parancsnoka, kinek bemutaták magukat, Mexikóba küldé őket Bazaine marsalhoz. Tolmácsok gyanánt két texasi néget vittek magukkal, kik a kikkapu-nyelvet bírták ugyan, de

Mártávról hallani lehet a szilaj állat tompa bömbölését, mintha haragudnék azért, hogy őt valaki méltóságos nyugalmában háborgatja; majd előáll az állatkeret felügyelője, a ki a vendégeket nagyon szívesen szokta fogadni, s elmondja, hogy ez állat hazája Tibet hegyeségei, 16—18,000 lábnyi magasság a tenger színe fölött; s bár a mongolok megszelídítve is tartják, mindig szilaj, makrancos és dühös állat marad. Különben csak úgy szelídíthetik meg, ha még ifjan kézre keríthetik, mert az öreg jak mindig vad marad. Kuttyákkal és nyilakkal vadásznak reá a tibetiek, s így a fölingerült állat sokszor nem kis szerencsétlenséget okoz; halálosan meg kell sebezni, hogy üldözője teljes biztonságban maradhasson. Nem egy tibeti vadász lett már a megebesült jak dühének áldozata; mert a mint a nyilat testében érzi, roppant bömböléssel rohan üldözőjére s halála ökleli hegyes szarvaival.

Ez állat hossza körülbelül egy öl, farka pedig, a rajta levő hosszú szőr nélkül mintegy másfél láb. A tehénbivaly valamivel kisebb. Néha szarv nélküli példányok is találkoznak. E bivalynak

Indianok követsége a mexikói császárnál.

teremtmények szerint kell mérnünk. Ha az embernek nem volna más feladata, mint a habarcsnak vagy ázalagnak? kicsiségét csodálni, akkor helyén volna a szegény művei kicsisége miatt. De ha az ő nagysága az ismeret és a szeretet műveiben keresendő, akkor bírálja meg mindenki, vajjon büszke lehet-e azon köre, melyet ezen épülethez hozott?

Ule után B. L.

Indianok követsége a mexikói császárnál.

A mexikói főváros lakosságát nem régiben mintegy husz vad indián lepte meg furcsa megjelenésű átal. A Kikkapu törzs fiaival, kik a santa-rosai kerületben, 60 órányira északnak Saltillo-tól, a Bravo del Norte folyam közelében laknak. Vörös és kék takarókba burkolóva, madártollakkal alkotott fejekkel fölpipezve, folszalagozva s üveg-gyöngyökkel „kiteremtettéve”,

sem francziául, sem spanyolul, s angolul is csak keveset beszéltek. A fővárosban oly föltűnést okoztak, hogy franczia védcapokat kellett mellőlük rendelni. A császár igen nyájasan fogadta őket, a véneket asztalához meghívta s őket ajándékokkal s erélyes ótalom ígéreteivel bocsátá vissza hazájukba.

A lófarku bivaly (Jak).

A drezdai állatkeret oly fokán áll a fejlődésnek, hogy Németország legszebb állatkertjei közé sorolható. Majd minden séta alkalmával talál benne új állatpéldányokat a látogató. Egyik figyelemre méltó legújabb szerzemény benne, egy hosszú lelőgő szőrű állat, melyet távolról valami ritka nagyságu vastag kecsakénekné nézne az ember, de közelebről megtekintve, látja, hogy hatalmas izmos alkata amaznál sokkal erősebb, s hogy ez nem más, mint a Jak (Bos grunniens), vagy a mint közönségesen nevezik, a lófarku bivaly, melyet nem rég a párisi állatkeretből szereztek meg a drezdai számára.

mindig csak egy borja van s a kis állatot anyja Tibet hegyeségein a legszárditobb meredek helyekre is nyomról nyomra fölviszi. A jakot leginkább lelőgő hosszú, finom, selyemfényű szőre jellemzi, mely az angora-kecske gyapjára emlékeztet; de mindenek fölött dus fürtű lompos farka az, mely oly föltűnővé teszi, s mely miatt a jak oly sok üldözöttségnek van kitéve. Ez állatot farka mintegy politikai jelentőségűvé is teszi, mert e farkak közézik a török nagyméltóságok, basák jelvényeit, melyekből egyet, kettőt, hármat használnak vörösrre festve. A fehér jak (mert fekete sőt tarka is van) farka négy-öt aranyon kél el, s festetlen állapotban az udvari fogatoknál és elefántoknál ékítmény gyanánt, sőt legyezőül is használják.

Hogy a jak még fogságában is mily serény és erős, a drezdai állatkeret gondviselője nem tagadja, mert a szó szoros értelmében fájdalommal tapasztalta, mert a jak úgy látszik legkevésbé sem bír a meklenburgi alattvalók türelmével, s a mint a felügyelő simogatni kezdte, némi esett szarvaival a megrémült embert oly magasán hánytá föl a levegőbe, mint azon kosarat, melynek hajlásá-

val dühös időtöltésében képünkön őt a művész ábrázolja. Szerencsére szarvai hegyén gombok voltak, s így az egész szerencsétlenség nem volt egyéb egy kis kényelmetlen tornagyakorlatnál, melyben különben a jámbor felügyelő nem a legnagyobb örömet találta. Csak a javszékelésre összereseglett munkásoknak sikerült a szerencsétlent a szilaj lófarku bivaly dühöngésétől megmenteni. **

A dohány.

A dohány azon czikkek közé tartozik, melyek könnyen, sőt egészen nélkülözhetők s ennek dacára alig találunk egyéb czikket, mely jelebb keletnek örvendene. Jóllehet, hogy eleinte felette nagy üldözöttségnek volt kitéve s felette a sújtó anathema egy nálunk, mint külföldön is kimondott: mindazáltal talán épen e körülmény okozta, hogy később, a viszonyok változtaival s a természet, valamint az élvezések felett feloldott szigorú tilalom megszüntetése után azon fokát érte el a keletnek, hogy jelenleg, ugyszólván, az

kövérek egészségének inkább jó szolgálattal tesz és az elhízást némileg megakasztja. Itt azonban nem tüztöm ki magamnak azon célt, hogy a dohányról orvostani vagy vegytani szempontból értekezem, valamint azt sem, hogy annak káros vagy ártalmatlan befolyásáról szóljak; sőt inkább, hogy annak történetéről, úgy azon fokról, melyet az jelenleg a kereskedésben elfoglal, némely adatokat nyújtsak.

A dohány — jelenleg nálunk is az egyedüri tárgyát képezvén, — fogyasztása senkire sem tukmáltatik, a miért is szabad választásunk van vele élni, vagy nem; első esetben önként adóztatjuk meg magunkat, mert senki sem kényszerít reá, a miért is szépen megköszönhetjük s az alig 10—12 éves gyermek, ki szájába szivart téve kis királyként büszke léptekkel, magát ily alkalmommal a meglett férfiak közé számítani erőlködve, — jár fel s alá, — elmondhatja, hogy ő az államnak adózó polgára; de meggyőződésből tudom azt is, hogy sok tanuló a héten megtakarított fillereit vasárnap dohány vagy szivarra költi, legnagyobb élvezetet ebben találván, hogy később

kinnek sem jutott eszébe a nagyon is megrögzött s bizonyos országokban felette divatozó, s az élvezet fokának non plus ultráját elérte, de annál inkább prózai tubakolás dicsőében magasztalása vagy megörökítése; tehát az ily finom szaglásai tehetőséggel bíró egyének elől, már a jelen kor által igényelt illedelem szempontjából annál inkább is ildomos a kitérés, nehogy ezen ártatlan élvezetünk miatt interdictum alá jussunk, s halhatatlan költőinket, kik a „dohányzást” dicsőítették, tapintatlanságunk által a tizenkilencedik században, hol a dohányzás majd életkérdéssé vált, — sommás eljárásunk által compromittáljuk. — De térjünk át a dohány történetére.

A dohánynövénynek eredeti őshazája: Amerika, és innen honosítottott át a világ egyéb részeibe; ebből tehát következik, hogy Amerika felfedeztetése előtt Európában sem volt ismeretes, annálkevésbé használt vagy élvezett. Amerika felfedeztetése után mintegy száz évvel (1596.) Romanus Pane, spanyol szerzetes, szerzetfőnöke által Szt. Domingóra küldetvén, a dohány élvezetét eltanulta; s tehát az európaiak közül ő is

A lófarku bivaly (Jak). — A drezdai állatkeret élő példánya után.

első rangu napisükségletek közé tartozik a világ nagy részében. Igaz ugyan, hogy a dohányzás csak szokás által válik nélkülözhetlenné, a mint mondani szoktuk, az ember második természetévé; de ha felvesszük, hogy napjainkban ezen szokást ifjaink még nagyon is zenge korukban kezdek beszívni, úgy épen nem csudálkozhatunk, ha hogy az oly mély és hatalmas gyökeret ver bennünk, mely szerint arról a férfikor beálltával nagy önmegtágadás volna lemondani, miután a megrögzött szokásokat elhagyni egyáltalában a nehézségek közé tartozik. A dohányzást ugyan általában véve nem számíthatjuk a rossz szokások közé, különösen ha felvesszük, hogy az némi élvezetet is nyújt, s minthogy ártalma vagy ártatlansága az egészségre nézve orvostanilag még mindig vita tárgya, a tapasztalás pedig inkább az utóbbi mellett tanuskodik, tehát nem volna okunk felette szigorú bírálatot hozni. Tagadhatlan ugyan, hogy túlságos élvezete a gyenge testalkutakra befolyással bír, azonban ez is oly állítás, mely igazolásra szorul; hogy a vérmesebb testalkutaknál káros behatása nincs, az tény, valamint hogy a

azután ezen élvezet megrögzött, s kiirthatlan szokássá válik, azt a mindennapi tapasztalás nagyon is kirivólag s napfényű világosabban igazolja. Tekintve azonban azon körülményt, hogy a dohányzás, különösen pedig a napjainkban általánossá vált szivarozás egy renesz dohányosnál költségvetésében meglehetősen rubrikát képez, ez volna azon pont, mely ellen protestálhatna valaki; ámde én azt tartom, hogy egy okos gazda számot fog vetni magával, s nem terjeszkedik tovább a lehetőségénél; ugyanazért én a dohányzásnak nem vagyok ellene s megvallom, hogy e sorokat is pipa-ész mellett írom. Vannak ugyan sokan, kik a dohányos embert nem szenvedhetik, de ha felvesszük, hogy a pipázásban legalább is száz perccel több költséget találunk, mint a tubakolásban, s hogy a dohányzást már költőink is megénekelték — csak hogy nehányat említsék, Kisfaludy Károly „Gyűllöljön bár sok finnyás orr, édes pipám tégedet, hű vitézed én mindenkor pártul fogom ügyedet” stb., és Petőfi: „... égi pipám szorítgatóm, a míg a fagy engedett” ... stb. (Egy telem Debreczenben) — bár még sen-

merkedett meg vele „egelőször”. Szt. Domingón a dohány használata ez időben már általános volt, bár élvezés módja azóta nagy és sok viszontagságon s változáson ment keresztül. Később pedig egy belga kereskedő bizonyos Nicot nevű franczia követet Portugáliában dohánynyal ajándékozván meg, ez az élvezés és természetési mód közlése mellett Párisban egy barátját lepte meg, a hol is ez új növény nagy örömben és kedves fogadtatásban részesült, tudományos nevét pedig Nicot követől kapta, innen a: herba nicotiana.

Már a legrégebb időben akadunk ugyan nyomra azon szokásnak, mely szerint némely nemzeteknél oly növény volt alkalmazásban, mely tázre téve igen kedves illatot árasztott (Herodot szerint a scytháknál), hogy azonban ezen növény dohány lett volna, az kevésbé valószínű, sőt annak ellenkezőjét bizony állíthatjuk. Annyi ugyan áll, hogy a görögök és rómaiaknál róla említés csak egy helyen, sőt még oly növényről sem tétetik, melynek élvezete némileg hasonlítana a dohányéhoz, mielőtt következtethetjük, hogy az náluk tökéletesen ismeretlen volt, annál inkább

is, miután meghonosítása csak az Amerika felfedezés utáni korszakba, tehát a két birodalom elenyészése után esik, egyébiránt minden kétségén kívüli, hogy a dohánynövény őshazája Amerika, arról tehát a görögök vagy rómaiaknál szó sem lehetett, így róla írók sem emlékeztek.

A dohány meghonosítása s élvezése ellenébe nagy nehézségek gördítettek. Sőt nem léteztek ország, hol ellene szigorú törvények ne hoztak s kiirtása el nem rendeltetett volna; de itt is azon tapasztalásra jutunk, hogy épen a szigorú tilalom s törvények dacára, s mert élvezete eleinte csak a legnagyobb titokban történt, rövid idő alatt általánossá vált, elannyira, hogy Németalföldön a tizenhetedik század első tizedében kitűnő keletnek örvendett s természetese nagy lendületet nyerve, rövid idő alatt a legjövendelműbb áru-cikknek egyiké képezte, bár természetese ekkor is a redőrt úgy adó által felette meg volt akasztva, mint ezt Angolországban láttuk I. Jakab király uralkodása alatt, ki ezáltal vélte e nélkülözhetlen növény végképen kiirtását elérheti, mi azonban még sem ment teljesedése a dohánynövény kivívta ma.ának azon kitűnő álláspontot, melyet mai nap az egész világon elfoglal. Az ellene hozott szigorú törvényeket, különösen Erdélyt illetően, alantab közlendő.

Napjainkban Törökország az, hol a dohány legnagyobb tiszteletben részesül, és élvezete a netovábbak netovábbját érte el. Itt, a hol a nálunk, sőt az egyéb országokban is annyira nagyra becsült finom illatú dohány terem, meghonosulását csak nagyobb zivatark s üldözések után volt képes kiszélesíthetni, s mondhatjuk, hogy a mily mérvben élvezetik a törökök által, ép oly szigorú fenytetés volt azon egyénekre kiszabva, kik a dohánytermesztése kezdetekor azon vakmerőséget merészelték elkövetni, hogy a dohányt habár titokban is elvezették. Ily körülmények között s a kire a dohány használata bebizonyult, vagy azon az ezebből felállított örök által rajta kapattak, a legszigorubb büntetés volt szabva, s az ilyenek nyilvános helyeken történt előleges kínzásokat után halállal végezték ki; a halálbüntetés súlyosításának egyik neve a pipaszárnak a vétkes orrán való keresztülzárása levén; ezáltal pedig az volt, hogy a törvény ezen szigorú által a népet ezen kárhözott növény használatától eleve elszakították, s hogy annak meghonosítását még mielőtt gyökeret vert volna, elfojtsák s a népet — miután a dohányról Mohamed törvényei említést nem tesznek, miért azt élvezniök sem szabad, — az örök kárhözott megmentsék.

És elvégre mi lón a szigoruan alkalmazott törvény s tilalom eredménye? miért hullott el annyi vértanu a hóhér bárdjai alatt? hogy végre a dohány kivívta magának a dicsőséget, s azon fénypontot, melyre egy jobblétre érdemeltetett áldozatok vértől párolgó tetemén keresztül magát felküzdötte, az utókorbar biborszőnyegen keresztbevett lábkakal illo és kényelmet imádó basák tajtöbbségében illatozó füstje által hoztan áldozatot az érte nemes halállal kimult vértanuk szellemek.

Törökországban a dohány tehát ma is él és uralkodik. Ezen országban terem a leghevesebb dohány, mely azonban nagyon is ki helyenyiségben fordítatik szivarok készítésére, s a kereskedésben csak is finoman metszve fordul elő, a mint az kellemes illatáról nálunk is felette kedves fogadtatásban részesül. A dohány minősége a földtalajtól s az éghajlattól függ, de nem csekély mérvben gyakorol reá behatást az azzali gondos bánásmód is, a miért e tekintetben Törökország szerencsés, miután legalább dohányát nem kell neki pénzén vásárolnia. — A törökök gyakran mákonny is tesznek dohánynyal tölt csibkjukba, hogy különben is a némileg kábító hatású dohány élvezete által teljesebb legyen a mámor, melytől ők nem nagyon idegenkednek s benne jól érzik magukat, feledve a világot, bút, mindent.

Hogy a dohány elterjedése s használása egyéb országokban is különös törvények által meg volt szorítva, s szigoruan tiltva, azt már megjegyeztem. Oroszországban különbeni tagcsunkítás, mint orrlévágás — mely által az ember a kellemes illatú dohányfüstöt élvezi, — akarták elterjedését gátolni, mely azonban e szigoruan s több ízben alkalmazott büntetés dacára sem vezetett a kellő cselezhöz, s ha másépp nem, legalább a titokban élvezet mód által fenntartotta magát addig is, míg az említett rémtörvények megszüntetésé után, használata általános lett. — Kiirtására még egyházi tekintélyek is közbevetették magukat; így VIII. Orbán pápa, s néhány utóda

a dohányt, vagyis annak élvezőit egyházatokkal sújtották, míg más tudományos egyetemek általmas vagy ártalmatlan befolyása felett szakadatlanul vitáztak s több tudós róla nyilvános felolvadásokat tartott. Sőt némely országban a dolgot oly komoly fordulatot vón, hogy bizonyos hivatalokra oly egyének, kik a dohányzás büntényével, habár csak gyanusítottak is, alkalmatlanoknak nyilvánították. — Wesley János tudor Angolországban esküdt ellensége volt a dohányzásnak, s egy lelkesléssel azon fogadást tette, hogy soha többé nem fog pipázni, s felette elremült, midőn e pap, kit rövid idő múlva meglátogattott, nemcsak hogy dohányzott, sőt egyszerre két pipából is szitt; képzeltetni azon meglepetést, mely a szigorú tudor urat ily körülmények tapasztalása folytán érte. Rendesen ily eredményt mutatnak fel a tilalmazott tárgyak használati módjukra nézve, a mint ugyan arról a tapasztalás is kellőleg tanuskodik, mert az ember már természetétől fogva mintegy beléoltott ösztönként törekszik a tiltott dolgok élvezetére, ezzel határátlán vágyát, mint valami rendkívüli, kedves tárgygal mindenképp legalább csillapítani, ha nem is kielégíteni akarván. Így van ez most s volt hajdan is; egyébiránt a dolog minden további magyarázat nélkül könnyen megérthető: a szabad élvezhető tárgyak a gyakori élvezet, mindenkor használat által mindennapivá válnak, s előtűnk érdekeiket elvesztik, míg ellenben az eltiltott s minél ritkábban élvezhetők, annál nagyobb érdeket s ingert gerjesztenek bennünk, s korbácsolják fel szenvedélyeinket, minél szigorubbak a törvények, melyek azokat a szabad élvezet s mindenki általi használat alól elvonják.

Németországban a dohánytermesztése 1620-ban kezdett lábra kapni, a hol nemsokára a burnót élvezete csakhamar tulnyomó lett. A tubakolás vagy is burnótózás sokkal nagyobb szenvedélyre mutat, mint a dohányzás, vagy szivarozás. Mert ugyanis egy szenvedélyes dohányos kénytelen ebbéli szenvedélyét mind oly helyeken, például templom, iskola, színház, általában oly helyiségekben, hol a dohányzás illedelem vagy bármely szempontból, teszem puskaporostoronny, könnyen tüzkárt okozhat helyeken, nyomtatás vagy cséplés alkalmával stb., fekezni, — míg a burnótózik mind ez említett helyeken gyakorolhatják, és gyakorolják is — a mint azt tapasztaljuk — a burnót élvezését, szenvedélyeiket így e helyeken is bátran kielégíthetik, mi ugyan veszedelmes következményeket nem vonhat maga után, bár néha bizonyos helyeken élvágyuk stúbb körre volna szorítandó. (Folyt. köv.)

Egy messiás családja.

Sada-Góra egy kis zsidóváros Bukovinában, nem messze Czernovitztól. Itt mindenfelé csak káftánokat, prémes fűveket, kelőgő hajtekereseket, s pálinkától hevült arczokat láthatni. S e nem a legnagyobb rokonszenvre gerjesztő kis város még is bir egy nagy vonzerőt, mely a csodákban hívó izraelitákat messze földekről magához vonja, mint a középpör homályos századaiban Olaszország bármely csodatevő Madonna-kepe a vakbuzgó keresztényeket magához vona.

E mágnes a messiás családja; ugyanis Sada-Górában tartózkodik azon családoknak egyike, melyből régi hagyományok, kinyilatkoztatások jóvendölések és leszármaztatások szerint a zsidók ígért Messiása születni fog.

Bels Galicziában, Kozk Podlachiában, Kozienika Sandomirban, s ezeken kívül még több hely van a ezári birodalomban, hol egy-egy családfő lakik azon törzsből, melyből a messiást várják; ezek *Zadik* (jámbor) nevet viselnek s nagy vonzerővel bírnak az egész környékre.

E zadikok származásának történetét a „Gartenlaube“ czimű elterjedt német lap a következőleg adja elő:

A mint 1666-ban *Sabbatai Zebi* a huszonöt éves rajongó ifju magát Smyrnyában a zsidók messiásának adta ki: Európa, Asia és Afrikában nagy mozgalom támadt az izraeliták között, s benne százezrek a hosszú szolgaságból a megszabadítót látták. Ezek esküdték oldala mellé, midőn ő maga az iszlama tért át, s 1676-ban mahomedán szentté is kanonizáltatott. A kiabrándult tömeg egy része megunta a várakozást, másik része szegényből a katolicizmus karjaiba veté magát, a harmadik legnagyobb rész, melynek két-harmada a szláv törzsek közt lakott, egy nagyon sajátoságos külön osztályt képezett. E messiásváró osztálynak, mely a közéletben Chasidim név alatt

szerepel, megalapítója egy *Isrolka* nevű izraelita volt Podoliában, ki magát Dávid királyi család-jából valónak tartja, melyből Sabbatai is származott, s melyből a zsidók leendő messiásának születnie kell.

A Chasidim híveinek jelenlegi feje, a messiás családjának törzsatya s ennek jelenlegi képviselője Sada-Górában egy vörös szemű férfi, névszerint *Isrolka*, a mint egyik ösét Podoliában a mult század második felében hívták. Isrolka Orosz- és Lengyelország leggazdagabb zsidója, s a ki ismeri Kelet zsidóit, s rozzant viskóikban is mily roppant kincseket szoktak összehalmozni: tudni fogja, hogy ez mily okát jelent.

Az *Isrolka*-családot, melynek feje mindig mint valami csodatevő, messze földön híres, száz esztendő óta a messiásváró szláv zsidók milliói rajongják körül. Jelenleg Sada-Góra az orosz és lengyel zsidók bucsujáró helye, hová Galicziából, Bukovinából, Moldvából és Oláhországból is százzantok zarándokolnak. E felekezetnek, mely több százezer tagból áll, fogadalmá tartja, a messiás-család fejét életben legalább egyszer meglátogatni és megajándékozni; a családot, mint valami bálványt ékzerekkel és aranyokkal halmozták el, s a legnagyobb főváeny is áldoz néháy pénzdarabot vakhitének, hogy magát a messiás családjánál behizelje. Erről azonban sem a hívők, sem e vakhitet kárhözott zsidók nem igen beszélnek, s azért a Sada-Górába való bucsujárás szélesebb körökben nem ismeretes; ellenben a lengyelek s a Sada-Górában megforduló idegen utazók sokat beszélnek a messiás-palota fényéről és pompájáról, a mely szegényes környezetét s közszemlére tett kincseit tekintve, egyetlen a maga nemében.

Sada-Góra különben egy elhagyott szennyves kis város, Bukovina egyik pusztá vidékén. Előbb nemesi birtok volt, s gazdájának oka volt pénzügyeinek javítása s szeszgyárai értékesítése után látni. A mint a messiás családjának feje mintegy negyven évvel ezelőtt Rosienéből, a vilnai kerületből Sada-Górába telepedett át, azon időtől kezdve az elszegényedett nemes újra gazdaggá lett s a messiás-család a régi fényt tovább folytatta. A kereskedők és uszások rozzant viskói között a szó szoros értelmében pompás palota emelkedik, néhány apróbb csinos épülettel környezve, melyekben *Isrolka* rokonsága és sógor-sága tartózkodik. E lakok belsejében a pompa és fényűzés minden nem főtállható.

A palotában van egy ugynevezett ezüsterem, melyben az ódon és legujabbalaku ezüst edények roppant száma látható, s csupán az egy szoba tartalmának értékét több százezer rubelre becsülik. A lakozóban pompás keleti szőnyegek, a legnehezebb damasz-függönyök függenek; s mind e pompás tárgyak a szláv izraeliták buzgó adakozásai. Az egész egy roppant fényvel bősézellott palota, mely Sada-Góra rongyos épületei közt úgy tűnik föl, mint valami elbűvölt tündérvár. S e nagy pompa és kincs tulajdonosa, az atya, kitőla messiás származni fog; e szentelt edénye egy reményelt jobb ádesbbs kornak, Dávid királyi sarja, a kit a bálhitiek még látni is szerencsésjöknek tartanak, kinek csak egy pillantását oly drága pénzén vásárolják meg, s kit mintegy szent gyanánt tisztelnek: — a legillatibb együgyűség jelképe.

Isrolka Rebich — mert így hívják — valószagos búrnyu. Ösz fúrte alatt nem él gondolkodó lélek, keblében nincs érzés; egy őz gyermek tompa elmével. Csak vezétre támaszkodva járhat, nem gyengeségből, hanem állati öntudatlanságból. Beszéde szótagolatlan hangokból áll, melyet csak családja és titoknokja ért; szóval, buta a legnagyobb mértékben. Mégis ha az utczán megjelen, már egy pár órával előbbajók és ablakok, utcák és térek telve vannak bámuló sokasággal; sőt a fákra és háztetőkre is fölmásznak, csak hogy a messiás helytartóját láthassák; tola-kadnak, szorongnak e bálvány láthatásáért.

Isrolka Rebichnek néje, fiait és leányait is vannak. Leányai többnyire még nagyon is fiatal korukban férjhez mennek, természetesen a gazdag legundagabbjaihoz. Férjeiknek kötelességök Sada-Górába telepedni s a palota legközelebbi szomszédságában hasonló kis lakot építeni. Leányai a házban is selyembe-báronyba öltözve járnak. Fiainak hétköznapi kaftanjai is a legrágább szövetekből vannak. Apró gyermekek hercegei módra neveltetnek. Sok titoknok vezetí ügyeiket, melyek buzgó adakozások átvételéből állanak.

A családfo délelőtt tart elfogadásokat, vagy is titoknokja jelenletében maga elé bocstja a már rég előjegyzett idegent, a nélkül hogy egy sz

szólna, enged magát bámultatni, s végre elfogadja a hozott ajándékok, mely a mi pénzünk szerint 10 ftnál kevesebb nem lehet. Néha kooszára is kirándul *Isrolka*. Egyideig koosját egy másik is követte, melyen zenekar foglalt helyet, s a sétakocsizás alatt válogatott darabokat játszott; a zenekíséret azonban ujabb időben, hihetőleg hatóságí beavatkozás folytán, elmaradt. Midőn szepapja több mint negyven évvel ezelőtt Oroszországban hasonló pompát fejtett ki, sőt husz testőr kozákat is tartani bátorzkodott, kik kocsija mellett lovagoltak: Miklós czár, a ki épen ily jelenetek szemtanuja volt, ezt a mulatságot megtiltotta; sőt midőn az eset ismétlődött, Kievbén a szent atyát el is záratta. Párthíveinek, továbbá kincseinek nagy száma könnyűvé tevék előtte, hogy Kievből Sada-Górába szökhessek át s itt mintegy új Betlehemet alapítson. Miklós czár reklamálta is mint orosz alattvalót, de a pénz mindennél hatalmasabb volt, s tizenkét bukovinai paraszt megesküdtött reá, hogy Sada-Górában született.

Pár év előtt *Isrolka* Rebich pénzhamisítással volt vádolva, mert házából hamis pénz került forgalomba. A keresztények előtt ez ohajtott alkalom volt a büszke zsidó-szent megalázására. A jó *Isrolka* a zsidók pokoli lárájára daczára ki-mélet nélkül befogatott. Az elfogás alkalmával oly durván jártak el, hogy tükröket és szent edényeket összetörtölettek, szőnyegeteket összeszagattak. *Isrolkát* börtönbe vetették, de a hánszor kihallgatására került a sor, mindannyiszor melyen halgatott, egy hangot sem tudtak belőle kicsikarni. Párthívei és rokonai tettel és pénzzel egyesületi kiszabadítására, de a törvényesek élén oly ember állt, a kit ily sulyos gyanu esetén Dárius kínese sem ingathatott meg. Midőn hívei átlátták, hogy ígéretekkel, ajándékokkal nem boldogulhatnak, azon gondolatra jöttek, hogy e főrít okkal móddal eltávolítsák. Ez csakhamar magasabb hivatalra, más helyre tetetett át, utóda pedig a szentet, bizonyíték hiánya miatt csakhamar fölmentette. A pénzhamisítás kufjeit — és bbs más háborított családját igazatlanul vádolták az-zal, mintha pénzhamisításra képes lett volna. A megtestesült búrnyuság bűne nem képes. **

- 294. Záborszky Imre, országgyűl. képviselő, Somogy, 1798—1856; — 58.
- 295. Zichy Lászlóné, szület. gr. Széchenyi Mária, Sopron, 1805—1863; — 58.
- 296. Kozma Dénes, országgyűl. követ, Erdély, 1805—1862; — 57.
- 297. Inkey Ferencz II., zalamegyei főlkölk kapitánya, Zala, 1698—1755; — 57.
- 298. Száva Károly, a pecsét- és czimertanban híres tekintély, Erdély, 1807—1864; — 57.
- 299. Darázs József, ügyvéd Nagy-Kanisán, Zala, 1789—1846; — 57.
- 300. Tisza Lajos özv., szület. gr. Teleki Johanna, Bihar, 1806—1863; — 57.
- 301. Botló József, ügyvéd, Pozsony, 1808—1864; — 56.
- 302. Búsán Sámuel, magyar párti horvát földbirtokos, Varasd, 1804—1860; — 56.
- 303. Horváth János, író, Pest, 1808—1864; — 56 éves.
- 304. Inkey Antal, táblabíró és földbirtokos, Somogy, 1774—1830; — 56.
- 305. Jiringer József, országgyűl. képviselő, Pozsony, 1807—1863; — 56.
- 306. Pompéry Jánosné, szül. Szente Mária, Borsod, 1800—1856; — 56.
- 307. Szegedy Sándor, alispán és országgyűl. követ, Somogy, 1805—1861; — 56.
- 308. Barkóczy László, fehérvári püspök, Zemplén, 1792—1847; — 55. (Vége következik.)

Beregszászi Pál emlékezete.

(Meghalt 1865. aug. 3-án.)

A magyar szakirodalom és rajzművészet egyik fáradhatlan törekvő uttörő bajnokának emlékeztét akarjuk e néhány sorban a magyar közönségnek átadni.

Beregszászi Pál okleveles mérnök és nyug. rajztanár, született Debreczenben 1790-ik év nov. 21-ikén Beregszászi István és Mezei Erzsébet szüleitől. Alsóbb és felsőbb tanéveit a debreczeni főiskolában végezvén, mérnöki pályára lépett. E végett a pesti kir. egyetemre ment, hol 3 éven keresztül nemcsak a kiszabott tanokat tanulmányozta, hanem azok mellett a rajzolás különböző rémeiben s a rézre metszésben is gyakorolta magát s a mérnöki oklevelet 1814-ik év tavaszán megnyerte. Hogy azonban a rajz és építézetet különféle ágaiiban, még alaposabban ismeretét szerzhessen: a bécsi os. k. egyetemen folytatott tanulmányait, honnan haza térvén, nemcsak szülő földén, de több megyében is mérnöki szolgálatot tett.

1819-ik évben a rajz és építészet ny. r. tanára Kiss Sámuel meghalozván, e hivatal betöltésére a nm. m. kir. helytartótanács által pályázat nyitottat, s a több pályázó közül rajztanárul ő neveztetett ki, mely hivatalát 1838-ik év aug. 1-ső napjáig eredménytelen szorgalommal folytatta, a midőn melle gyengülését érezvén, hivataláról leköszönt, s hosszas fáradalmi méltányoltatván, egész fizetésel nyugdíjaztatott.

Mily kitűnő szorgalommal működött hosszas tanári pályáján, megterjeszté onnan, hogy nemcsak a rajziskolát több száza ra menő szabad kézi, és különféle mesteri művek ismeretére vezető rajzolatokkal látta el, hanem a rajz és építészeti szakra tartozó több rendbeli munkát adott ki, melyekhez a szükséges rajzolatokat rézbe önmaga metszette.

Íde tartozó munkái, melyek Debreczenben övvezényelt ma is kaphatók, e következők:

- 1. „Az építés tudományának az m része, melyben az épületekre teendő költségeknek számba vézése adatik elő“ — 4 festett rajz táblával.
- 2. „Melyben az épületek erős és alkalmas volta adatik elő.“
- 3. „Az épületekre teendő fedelkeknek ismertetése és rajzolás.“ 76 festett rajz táblával, kemény fedélbe kötve, ára 7. ft.
- 4. „A rajzolás tudományának kezaete“, 5 festett rajz táblával, köve kemény borítékban. I forint 25 kr
- 5. „A tárgyaknak a létszám tudomány szerinti ismertetése és rajzolás.“ 12 festett rajz táblával, keményen kötve 2 ft. 20 kr.
- 6. „A szabad kézzel rajzolás kezdete“ 20 rajz táblával lágy fedélbe kötve. 1 ft. 5 kr.
- 7. „Az építés tudományának azon része, melyben az épületek ékesítésére szolgáló oszloprendek ismertetése és rajzolás adatik elő.“
- 8. „Csokonai Vitéz Mihály síremléke.“ 2 rajz táblával, egyik a síremlék képe, másik Debreczen térképe, színezve ára lágy fedélben 60 kr. —

Ezen nyolce rendbeli munkák leszállított áron is kaphatók a szerző övvezényél.

Mind ezen munkáiból, mind különösen az a gyakorlat ten kifejtett szorgalmából az építészetben jártassága, a városi és egyházi előjáróság előtt feltűnő. több nagybuzzeri építések-nél felügyelőséggel bízott meg; 1833-ik évben hites polgár, később egyházi tanácsos is megválasztott, mely minőségben mindig kitűnő lelkiismeretességgel működött — Házasságra lépett 1821-ik évben, most gyászos övvezégre jutott Palotai Asboth Beata asszonyval. Kimúlt életének 75-ik, házasságának 44-ik évében 1865. aug. 3. Szülőföldének s egyházának, hivatala s az irodalom terén mind végre buzgó hive maradt. Közli *Tó h Mhály*.

Pótlék dr. Tóth N. János életirásához.

Lapunk f. évi 34-ik számában dr. Tóth N. János arczképét életrajzát közölvén, erre vonatkozólag *Székesfehérvárról* még a következő kiegészítő adatokat vesztük:

„A „Vasárnapi Ujság“ egyik elhunyt jelesünk, dr. Tóth N. János nemes méltánnyalal irt életrajzához pár emlékirat kell tűznünk, hogy által egyrészlől a „Vasárnapi Ujság“ nagy becsü vállalata minél teljesebb legyen; másrészlől hogy még egy pillantást vessünk az elhunyt dr. Tóth magánjellemére, kinél a napjainkban egymással oly ritkán találkozó szép erény: a *jótlelkységgért a hála*, oly nemes vonásokban nyilatkozott.

Az említett életrajz ezt mondja: „Tóth János, atyját korán elvesztvén, anyja, ki nagyon beteges volt, a gyermek nevelését rokonaira bízta“; — ez így igazítandó ki: az elhunyt jeles férju édes anyjának nővére, *Fekete* Mária, miután saját gyermekei elhunytak, férjével, néhai *Dubray* János, náai uradalmi számtartóval egyetértve, egy éves korában magához vette, s mint saját gyermekét *Székesfehérvárról* és Magyar-Ovárról az elemi és gymnasialis tanodákban neveltette; 1849-ik évtől pedig mostani férjével, Hoffmann István nyugalmazott tisztartóval egyetértve, a felsőbb tanulmányok megszerzésére szükséges szellemi és anyagi kellékekkel ellátta.

Mikint fogta fel a derék ifju e jótéményt, előtűnk fekvő néháy levele taustija.

1856. július 19-én így ír: „Holnap lesz „Te Deum laudamusunk“; s hálat fogok adni istennek, nem engedé, s imádkozni fogok minden jótémimért, kik anyagilag és szellemileg gyámolítani kegyeskedtek, ezek közt szeretett jó papa és mama foglalk el az első helyet, s jelenleg egyetlen óhaj-tásom, hogy az elvetett magnak gyümölcsét megéljék, s annak örvendjenek; vissza ugyan soha nem fogom fizethetni a sok jót, melyet ezek tőlök vettem, de remélem, hogy egykoron némileg pótolni fogja ezt azon szerzendő édes öntudatuk, hogy a *háza nek egy tevékeny polgárt neveltek* stb.“

1861. november 25-én így ír: „Hágya meggyözdöve, drága jó mamám, hogy léla érzetem és szeretetem csak szívem dobbanásával fog e földön megszűnni . . . legyen meggyözdöve, hogy minden szegény beteg épen oly készséggel részesültek orvosi tanácsomban, mint bár mely gazdagot; és ennél fogva kérem a leg- és legszegényebbeket is hozzáim utasítani minden tértovázás nélkül, ha t. i. különben bízalommal viseltetnek személyemhez stb.“

1864. július 22-én így ír: „Förvossá neveztetésem ténynyé vált . . . Ezen alkalommal nem mulasztatom el, hogy drága jó papa- és mamának ismét leghalásabb fiaii köszönetemet nyilvánítsam azon buzgó önfeláldozásukért, melyek ifju korom vezényleste által alapját vetették meg éltém jövőjének, illetőleg már jelenének is, mert minden bizonynyal, jó papa és mama szülői gyengéd gondviselése és nevelése nélkül nem örvendhetnék ma azon állásnak, melyet elfoglalni szerencsés vagyok; és mindenkor szem előtt tartottam azon irányt, hogy méltó legyek azon szép névre, melylyel keblököz fűztek, vagyis hogy megérdemellem fioknak lenni a szó teljes értelmében.“

Ime a háladatosság, mely dr. Tóthnál oly szép vonásokban nyilvánult.

A jöltévő *Fekete* Mária és férje Hoffmann István élvezik ugyan — és élvezzék is sokáig — az elhunyt jeles férju végreerdeleti áldását, — de vigasztalhatlanok derék neveltjök elhunytán, pedig a kik nevetek új tettel és hálával dicsőítik, nem halnak meg soha! — tr.

A ludus és ludmáj a legrégibb idők inyen- czei előtt is roppant becsben állott s nagy kelet- nek örvendett. Hogy mily pallérozatlanok valának Albion ós lakói, arra elég tanúbizonyság az: hogy ők még Caesar idejében is a ludat csak mint dísz- madarat, nem pedig húsá végett tartották. Egészen másképp volt ez sok századdal — a római polgár- háborúk előtt Egyiptom földjén. Jóllehet itt a lud Iszis- s Ozirisznek vala szentelve, mindazon- által ezen körülmény épen nem gátolá a böles papokat, az evést a dözsölést illetőleg, s nem is voltak rozg inyencek, hogy a kegyes hívőket arra ne inték s buzdítsák, hogy e szent állatból men- től több példánnyal kedveskedjenek az istenek- nek — illetőleg az ő uri gyomruknak. Még maguk a Faraók is nagyobb részt lud- és marhahússal éltek. De nemcsak a Faraók, hanem minden, a minek a piramisok hazájában valami vallásos nyumba volt a sz. macskától kezdve, a sz. oroszlan- s sz. krokodilokig, annyi sült-főtt libát kapott naponként, quantum satis. Ezen roppant fogyasztást alig híhetők el éretet észszel — leg- főbb memendomának tartanók — ha egy más tény nem szólna mellette, mely vele a legbensőbb összeköttetésben áll. Diodorusz ugyanis azt mondja, hogy Egyiptom óslakói értettek azon mesterséghez, miszerint bármikor kiköltették a lud- vagy tyuktojásokat.

A közönséges ludon kívül nagy szerepet ját- szott még Egyiptomban az ugynevezett *nilusi lud* is. Mint a gyermeki szeretet jelképét, többször találjuk a görlya mellett, képleiratu (hieroglyph) régi emlékeken; sőt *Geoffroy St. Hilaire* francia tudós azt is mondja, hogy ő ez állat *mumiáját* is látta egy Thébe melletti sírboltban.

A vallás terén ugyan nem volt valami nagy tekintély, mindazáltal alárendelt szerepet sem ját- szott soha. Jelképét a házastársak közti termé- kenységet, s az etruiri képmaradványokon Thalána, a szülés istennőjének kíséretében találjuk. — Ró- mában Junónak volt kedvence szent madara, — s a mint tudjuk, gágogása által megmenté a kapi- tóliumot a celták általi szétrombolástól. — Ezen időtől fogva nagy tekintélyben állott a rómaiak előtt, s minden évben a kapitólium megmentésé- nek évfürdő napján biborba s aranyba öltöztek s a városba ünneplései körmenetekkel hor- dozták szét. Míg a ludakkal ez történt, addig a szegény ebeket büntetésül keresztre feszíték, azért, mivel akkor vigyázatlanságuk által a vár- májhdogy az ellen kezére került. Venusnak szin- tén kedvelt áldozata volt a lud.

Lebadeiában (Böotia) Herkyna vízi nymphá-

nak és Hermesnek volt sz. állata, s szobraikon rendszeren a lud is látható vala; — itt is e madár a nympa termékenységét jelképezé s az áldást mely a parton lakók osztályrésze volt. A lud to- vábbá jelképe vala még a halálnak is, ugyanazért a síremlékeken gyakran találkozzunk velők. Az al- világ bejárata nem volt díszetlen halálfejjel, ha- nem líra-fővel ékítve; maga Persephone is, kinek libát áldozták, lúd fejekkel ékített trónon ült.

Nagyon természetes, hogy a ludat, mivel oly közel összeköttetésben állott némely elsőbb rangu istennel, Görögország dalmokai lantjukra méltaták s több halhatatlan emlékü költő megéneklé, a többek közt maga Aristophanes is.

A szeretet sokkal magas polczára emelke- dék a lud a görögök és rómaiaknál jó húsá miatt. Azon királyok udvarában, kik körülbelül a trójai háboru idejében hallatták parancsszavukat Gö- rögország szép földjén, nem csak a barmok ropp- pant csordája, a juhok nagy farkája, hanem még a hóféhér ludak töménytelen nyája is volt látható. Ezt bizonyítja, hogy több helyen ne is említsek, Penelope gyönyörű szép álma Homér Odyszejá- ban. Hasonló körülményeket kell gondolnunk a IV-dik században a macedoni királyok udvarában is — mert már Plátó azt mondja, hogy egy kis herceg, midőn a libák után futott, kutba esett s bele halt.

Legnagyobb virágzásnak örvendett a lud- tenyésztés északi Görögországban. Macedonián kívül különösen Böotia és Thessalia tünd ki eb- ben; — innen nyerte Athéne e szármások legna- gyobb részét. — A hizlalt ludak Athénében és Rómában különösen májuktér kedveltek nagy- gon. — Varro történetirő az akkor szokásban volt hizlálás módját következőleg írja: a másfél éves lud zárszék el, s adjunk neki vízzel locsolt árpa-dara s buza-liszt keveréket, annyit, hogy naponként legalább 3-szor lakják jól; — evésután adjunk neki annyit azelt a mennyit elfogyaszt; ily kezeléssel mellet 3 hó alatt a legszebb s legkö- vérebb ludra teszünk szert. Palládusnak, arra nézve, miként lehet jó s izletes máját kapnunk, tanácsa az, hogy a hizlálási 30 nap lefolytával, tápláljuk a hizlalt ludat *figgyel*. Azonban a leg- jobb máját úgy nyerjük, ha méz- és tejkeverék- kel tápláljuk őket hébe-korba — mondja Plinius.

Régezte még orvoslásra is használtatott a lud, kiváltképp szíria, s innen könnyen megma- gyarázható, miért áldoztatott ezen madár Aeskulá- pnak is. Pelyhök, állat a görögök s rómaiaknál is nagy becsben állott, ennek az egykorú írők tarubizonyosága nélkül is hitelt adhatunk, Plinius a többek közt azt mondja, hogy a legfinomabb ludpohely fontja 5 denár volt.

TÁRHAZ.

lyes tanu gyanánt a fölavatásnak, midőn az or- szág főpapja Szent István koronáját illeszti a törvényes örökös halántékára. Szinte hihetetlen! De ilyen az emberi szív. Annak a mit évek során át lelke mélyéből ohajtott, épen beteljesülése lepi meg leginkább.

Míg a gyönyörű napok előestéjét elérjük, addig még sok víz folyik le a Dunán és sok epe a bécsi lapokban.

A lajtántuli irástudók éketlen jajveszéké- sekben törnek ki, lázító beszédek tartanak hí- veik előtt, kikkel el akarják hitetni, hogy „meg- halt Schmerling, oda az igazság!” Azzal rémitge- tik őket, hogy a már most „nekiszabadult” magyarok addig alább sem hagyunk, míg Bécs- vármegyét nem alkottak s a bölcseben hagyogó sógorkába a magyar szót bele nem szoritották; sörüket meg akarják paprikázni s loyális köcsög- kalapjukra vitézkötést aggnatni, a holdvilágnak bajszot pingálunk s több efflé istentelenséget fo- gunk elkövetni. A mit a bécsi lapokban olvasunk, az nem tiltakozás, nem polemia, nem vita többé, hanem tehetetlen berzenkedés, utálatos kifakadás, mérgees tajtéktúrás, mely a helyett, hogy érveket állítana föl, sárral dobál. A kibén a hit él, az hi- téhez fordul s innen azon nyugodt s méltóságjeljes hang, melyet hazai sajtóunkban tapasztalunk.

„Kék ég alatt s zöld föld felett” oly meleg, verőfényes napoknak örvendünk a természetben s politikában, hogy tárt ablaknál tárt szívvél tekin- tünk a szabadba s szabadságra. A szék szépe, rangjának s kellemének hódító vol- tóltában, maga lesz, a magyarok királyója. Hát- ha még a koronázásra gondolunk, melyen nem csak Magyarország dísz s színe, hanem külföldi hatalmasságok követői is jelen lesznek, ünnepe-

A vadludak mikénti fogásáról említést té- szen Oppian. A szokásban volt fogási módokat nem is emlitem, mivel azok oly formak valának mint a korunkbeliek; hanem még sem hagyha- tok említés nélkül egy az említett író által följegye- zett humorus fogási módot, ugyan is: a mada- rász fából farag egy ludat; zsinnegel megerősítvén, a vízre bocsátja, maga pedig a zsinneg végét fogva, a bokrok mellé rejtőzik. Ezen faragott ma- dár körül csakhamar hangos gágogással csoport- osulnak a vadludak, s nagy mérgesen vagdossák csőrükkel; most a madarász lassan közelebb húzza magához a madarat, a vadludak hangos gágogással üldözik tovább, s tovább míg egy- szerre az e cselra készített halóba akadnak, s meg vannak fogva.

Mivel a vadlud- s kacsa-vadászat a tél leg- főbb gyönyörűsége s legkellemeseb időtöltései közé tartozik — ugyan azért a *tél nemtóje* is rendszeren baljában két — vadludat tartva ábrá- zoltatott. *Rsz.*

Egy veleg.

„(Irtóztató tüvész pusztított Konstantiná- polyban) e hó 5-ikén és 6-ikán folytonosan. A tűz a rendministerium közelében egy kávéházban támadt s délkeletfelé a Nuri-Oszmaniek mosáig, keletfelé a magas parta körz fölig terjeszkedett. Leégett mintegy 6000 ház, emberélet azonban nem esett áldozatul. Ezenkint menekültek a szerencsétlen tüvész sújtattak a hipodromra, a szeráj kertjeibe, a Jedik-basa háza mellett volt Souli-féle lovardába. A rendminister kerényert osztatott ki a tömeg között.

„(Lőgyapotszár fellobbanása.) A Blumfeld közelében lévő állami lőgyapotszárban szept. 9-én az összes készlet fellobban. A 800 másznányi roppant mennyiség fellobbanása mérőföldéig terjedő rázkódást okozott.

„(A Niagara uj hóse.) Leslie Henrik, mint egykor Blondin, aug. 17-én tette meg utolsor nyaktörő útját a Niagara fölött kifeszített kötélen. Tömrdek bámuló gyűlt össze. Leslie egy akós hordót tett fejére, tenyereire szintén egyet-egyét, mindkét lábára kosarat húzott s az egyensúlyozó rudat karjára fektetve, megindult a szédítő ma- gasságban. Épen az ut közepén volt, a menydörgő vízestől fölött, a mint egyszerre ingadozni kezdett. A hordó fejről s kezéről leest, ő maga jobbra- balra hajlongott. Mindenki bizonyosnak hitte el- vesztését. Azonban az ingadozás csak egy pillanatot tartott. Leslie, látnai a kosarakkal, szerencsésen átment a kötélen. Most ő a Niagara hóse.

ölvezettel fogjuk azt szörpölgetni. Pedig a szőlőhe- gyi s politikai borgazdák egyhangu állítása szer- rént, rég nem volt oly zsűrésűk, mint a miyennek az 1865-ki igérkezék. Ha már előre is oly jó kedvre derít, mit várhatunk tőle, ha majd kodif- ikált üvegekre fejte meg előttünk állni. Iszunk aztán mindhalálig.

A pesti képzőművészek vasárnap (szeptemb. 24-dikén) szüreti kirándulást terveznek gőzhajón Dömösre, Visegrád közelébe. A program elmés szerkezetűből következettve, ugyancsak vig szü- ret lesz, melynek rendezésére szakállas némberek vállalkoztak s melyen nadragos szakácsnek főznek majd hatalmas juh-husos kását s izes bográcsos húst. A kirándulásban azonban valóságos, isten kegyelméből való nők is minden részt, mert hiában! nő nélkül sótanal minden mulatság. A mi a kávé csukor nélkül, turós-csusza tejföl nélkül, hirtalan hegedű, fületlen gomb, az a vigalom asz- szony hijával. A fővárosi szüretelők mintegy 500-an lesznek s a komoly hegyek s csendes völ- gyek kacajától, daltól s mint ez jóra való szüretnél másképp nem is lehet, dörgő lövészekől fognak riadozni. Ha kedvez a sors, tén mi is részesei le- zünk a tréfának s ha igen, hűségesen fogjuk előadni, a pesti ember hogyan szüretel ötszázad magával.

Az országháza mindinkább kifélik az alapok- bős arányai már észrevehető. Nyolcszáz munkás- nál több szakadatlanul dolgozik, s ha az ember e nyüzgős tömeget látja, mely méhek gyanánt rajzik ide-oda, még sem gondol a bábeli torony építésére. Itt mindenki érti egymás szavát s miután nem akarunk égbe nyuló tornyot, az ég meg is fogja áldani e házat. *Forgó János.*

Melléklet a Vasárnapi Újság 39-ik számához 1865.

Irodalom és művészet.

„(A „Külföldi népdalok”) czimű becses versgyűjtemény, melyet Greguss Ágost írtetett át irodalmunkba, nemcsak második bővített kiadás- ban is meg fog jenni. Érdekét mutatja már az is, hogy az 1861-ben megjelent első kiadás mind- elkelt. Az új bővített kiadás czime „Népek lantja” lesz, s hozzá a czimképet Székely Bertalan rajzolja.

„(Uj könyvek) Ráth Mór kiadásában a kö- vetkező uj művek jelentek meg: „Atilla, Atilla fia és utóai története” a magyarok Európába telepedéséig, írta Thierry Amade, a 33-dik javít- ott és bővített kiadás után fordította Szabó Károly. I. füzet. Ára 1 ft. Az egész műre előfizetés 3 ft. — „Az angol Kelet-núia meghódításának története,” írta Macaulay, fordította Szász Károly. Ára 2 ft. — „Schwarzgelb”, történeti korrajz a mult évtizedből. Meisner Alfred után. 6 kötet, ára 6 ft. 80 kr. — „Magyarország családai,” írta Nagy Iván. 18-dik kötet. 1—4. füzet. Thomka — Váradyi családok.

„(Pályázati hirdetés.) A „Nefejejs” szer- kesztősége, előfizetőinek a jövő évre egy kitűnő gondallal kiállított magyar történeti tárgyú mű- lappal akarván kedveskedni: a hazai művészek között a rajz tervezésére és művészi kivitelére 100 arany pályadíjt tűz ki következő föltételek mellett: A kép tárgya a hazai történetből legyen merítve. A kiviteli modort illetőleg, az vagy kő- rajz, vagy kőarcok legyen. A kép, azaz maga a rajz nagysága 19—23 hüvely. A beérkezendő pályaművek megbirálására a magyar képzőművé- zeti társulat kóretett föl. A pályaművek bekü- ldesére határidőül f. évi december 12-dike tüze- tik ki. A biráló-választmány által legjelesebbnek ítélt mű szerzőjének a 100 arany tiszteletdíj (vis- zatarva a mű nyomtatás alá való teljes kidolgo- zására szükséges összeget) f. évi december 31- ikén fog mindenesetre kiadni.

Egyház és iskola.

— (Ünneplélek Esztergomban.) Esztergomi levelezők írja: Jövő október hóra nagyszerű ünnepléyre és magas vendégekre számítunk. Ugyanis 8-án nyitattik meg a páralan és máris európai híri Sz. István első magyar király nevével viselő ósi papnövelde évek óta épülő legújabb épü- let. Mint halljuk, a vendég-meghívó jegyek és ir-atok már szétküldték, s hirszerint a pápai nuntius, a bécsi érsek, a váci püspök, Haynald püspök s egyéb tekintélyek is megisztelednek e ritka ünne- pélyt jelenlétükkel. 15-én az irgalmas nének veze- tése és felügyelésére bizandó leánynevelde adatik át a közönségnek; helyisége a volt régi papnö- velde épülete leend, melynek alapítására a her- czeprimás 60,000 frot tett le, berendezésére és tornya csinostására pedig 20,000 frot ajánlott; kell-e több tény egy nagy alapító nevének öröki- tésére? kell-e több adat arra, hogy a kath. papság neve e hazában minden nagy intézetnek homlokán ott ragyog? A n.-szombati érseki főtanoda, szintén 6 emeja takarékos életének és jótékonyágának műve, jövő hóban kezd meg működését. Alapító- kéje 200,000 ft. A mult hóban nevezettek ki ama tanárok is, kik részint a konviktusi fogylmet kezelendik, részint az ifjúság szellemi és erkölcsi vezérletével foglalkozandnak. A Szatmárról jö- vendő apácák főnöke egy társnéjával együtt már körünkben van, hogy a javításokat, burorozást s intézkedéseket a növelde kellekeinek megfelelőleg intézze.

„(A kecskeméti ref. főiskola) gymnasiumi és bölcseleti osztályaiiban, ugy szintén nyilvános jogakademiájában is, a beiratások f. évi október 2—7 napjain történnék.

„(A kis-kun-halasi helv. hitv. hat osztályu gymnáziumban) a beiratás október hó 1-jén és következő napjain, a rendes előadások pedig 5-én kezdetnek meg.

„(Uj israeleiti imaház Budán.) Az iszraeli- ták Budán imaházat építettek, melynek tervét Knabe Ignác építómester készíté. Az imaház már styblen szépen sikerült. Belül a templom ha- jóját öntött vasoszlop-sorozatban nyugvó s a nők számára készült karzat környezi, mely 11 öl hosszú s 7 öl széles. Az imaház 800 embert fogad- hat magába s esti könyörgés alkalmakor 160 gáz- láng világítja. Az egész épület igen díszes, keleti izlésű s azon összeghez mérve, melyet építésére fordítottak, kitűnő csinnal van föllállítva.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

„(A „Pannonia hid mintája) a vígadó épü- letében közszemlére volt kitéve s méltán magára vonta a figyelmet. E hid minden közép oszlop nélkül, a legszélesebb folyókat is egy merész iv- ben hidalja át. A minta 31 öl hosszú, a mű magas- sága 13 hüvelyk, szélessége másfél láb, szerkeze- tének egyes részei öntött vasból készülvök, — a hid gerendáit 1456 darab ürhenger képezi, melyek 12,000 apró srróffal vannak összekapcsolva; sulya s mintának 5 mázsa, s midőn birkepességet tanulmányozták az aszaktótk, 80 mázsa vassal ter- heltek meg, mely a mintának megfelelő nagy sűgu hidnál 317,000 mázsa birkepességnak fogna megfelelni. Ivezete a Körnek 1/40-ed részét teszi, s a közepén alkalmazott csuklyóféle szerkezet ugy van összerállítva, hogy az egész hid a vasnak melegség általi kitérésénél emelkedhetik, össze- húzódsánál pedig magassága silyedhet. — E minta a pesti és budai indóházak összeköttetési vonalán felállítandó dunai hidnak mintája, a 260 ölre számított egész nagyságu hidnál a hid sulya 200,000 mázsaúra van számítva. Ezen távolságra a hidban levő vasnak összevonódása zeruson alóli 20 fok hidegdel 3 lábra van számítva; kitégúlése zeruson felüli 35 fok melegnél szintén 3 lábra szá- míttatott, mely 3 lábnyi összevonódás vagy kité- gúlése a hid ivezetének magasságában csak 4 hü- vellyel különbséget fogna előidézni. De épen a vas- nak ezen kitégúlése és összevonódása tette azt, hogy ittáig hidat hosszabb távolságra vasból készíteni nem bírtak. Ezen szerkezettel azonban egy angol mérőföldnél nagyobb távolságra is lehet hidat építeni. — Eme szerkezet fétalálója *Kau- ser István*, pesti születésű mérnök építész. A minta Bécsben, Párisban, és Londonban is ki fog állítatni, s azután Amerikába szállítják.

„(A női divatcikkek) kedvelőt figyelmé- ztetjük, Monasterli és Kuzmik, ismert pesti divat- kereskedők, lapunk mai számához mellékelt hír- detésére.

Közintézetek, egyletek.

„(A magyar képzőművészeti társulat) folyó hó 16-dikán tartott választmányi ülésében a társu- lati vagyon újabb leltározását eszközölő bizottság tette jelentését, melyből kitűnik, hogy részint pénz- ben, részint értékekben, de ide érve a nyugdíjintézet alapítókéjé is, a társulati vagyon 14,644 ft. 93 kr-ra, az alapítványi tőke pedig 20,000 ftra szaporodott. Az alapító tagok száma jelenleg 101, a rendes ta- goké: 1038. Ezek közül vidéki tag 413, helybeli 524.

„(A keszthelyi gazdasági és erdszeti tanin- tésznél) a tanári állományokat már betöltötték. A gazdasági tudományok tanárává sipeki Baldas Ár- pád, az állatorvosi segédtanári állomásra Tormay Béla, a természettan és magasabb számtudomá- nyok tanszékére Soós Mihály premontréi áldo- zár nevezetett ki; a földmives iskola tanára pe- dig Tóth Agoston lesz. Az erdszeti rendes ta- nári és segédtanári állomás betöltésére nézve új pályázat hirdetésre rendeltetett el, melynek ered- ménye legkésőbb f. év végeig lesz fölterjesztendő.

„(A pesti hazai éleki takarékpénztár) rész- vényeseinek f. évi március hó 29-én tartott köz- gyűlésén hozott abbeli határozata: hogy a benn- hagyott kamatok nem úgy mint eddig egyszerű — hanem félévénként kétszer, június és december hó végével tőkésítessenek — e f. 1865-ik évi jul. hó 1-jén foganatba vétetvén, következő eredményt tüntet elő. A betett tőkék s azok kamatainak kimutatása 1865. július hó 1-jén: 1. Összes álla- dék 1865. január 1-jén 11,117,002 ft. 70 kr. — 2. Az 1865. jan. 1-től jun. hó 30-áig betett tőke- összeg 4,083,167 ft. 56 kr., összesen 15,200,170 ft. 26 kr. — 3. Az 1865. jan. 1-től jun. hó 30-áig kivett tőkék összege 3,957,028 ft. 72 kr., marad- vány 11,243,141 ft. 54 kr. — 4. A lefolyt félévől tőkésítendő kamat 252,016 ft. 50 kr., 1861-ik év jul. 1-ső tőke és tőkés kamat összege 11,495,158 ft. 4 kr. — Kelt Pesten 1865. szept. hó 5-én. — *Suhayda Ferencz m. p.*, könyvvezető. — *Keresztes Ferencz m. p.*, liquidátor.

„(A középduuai gőzhajótársulat) titkára Szathmári Károly, értesíti e vállalat részvénye- seit, hogy f. é. október 17-én délelőtt 9 órakor a köztelken közgyűlés fog tartatni, melynek főbb tárgyai lesznek: alapszabályokban több rendbeli módosításkiváló legf. leirat, és az igazgató-vá- lasztmányának eddigi működéséről szóló jelentése

Közlekedés.

„(A gabonaszállítás árának mérséklése.) A déli vasutársaság igazgatósága a gabona tarifáját Buda és Trieszt állomások között egyes szekér- szállítmányokra nézve is lejjebb szállította 200 mázsa erejéig 67%^o krajczárral, s Budán és Peschierán 1 ft. 1 krral. Ez engedmény szept. 20-dikán lép életbe, s bizonyára új ösztönt fog adni a forgalomnak.

„(A sopron-nygykiszai vasutovon) e hó 21-ikén nyílt meg Lövés, Bük, Acsád, Szombat- hely, Molnári, Szt.-István (Zala-Egerszeg), és Szt-Mihály állomásokkal. Naponként két vegyes vonat fog közlekedni mindkét irányban.

„(A losonczyi vaspálya) és Sz.-István kö- szénbánya-társulat ideiglenes tömeggondnoksga az eddigi technikai igazgatót, báró Wobeser Osz- kárt hivatalától fölmenté, s Neiser Ferencz fő- mérnököt nevezte ki vezérnökékké, ráruházván a vasut- s bányaügy technikai és kezelési igazgá- tását. Az említett vasutvonal megnyithatására s a teherszállításnak ezen alól megkezdésére, s tekintettel a vállalatnak ez által nyerenő saját jö- vedelmére, körülbelül egy millió ftl tőke lenne elégséges. A társulat vagyonának eddigi kezelése részletes vizsgálat alá vették, s a további rend- szabályok e vizsgálat eredményétől függnek.

Mi újság?

„(A magyar országgyűlés összehívása.) E hó 17-ikén kelt, s 20-ikán érkezett meg a kegyel- mes királyi egybehívó levél, mely December 10-re szabad királyi Pest városába Ó felsége saját sz- mélyében megnyitandó és vezetendő köz-ország- gyűlést rendel és hirdet, az ünnepléyes megkoroná- zására s a függő közjogi kérdések megoldására; mire nézve a követek választását az 1848-ik évi V. törvényozik alapján elrendélt. — Addig is, míg testvérárlapunk a „P. U.” az egybehívó levél teljes szövegét közölné, e hazánk sorsára oly nagy fontosságu eseményt a legnagyobb örömmel említjük meg.

„(A magyar tudományosság) „British Association” Birminghamban tartott idei gyűlé- sén szepen volt képviselve; ugyanis abban Duka Tivadar, Rónay Jácint és Vambéry is résztvet- tek, ez utóbbi fölolvastat is tartott. Mint egyik jelenvolt tudós kiemelte, a kis Magyarorszá- g nagyobb számmal volt képviselve mint Oszá-, Orosz-, Francia- és Németország.

„(Halálhíradás.) A magyar alkotmányos élet egyik kitűnő bujnoka, *idősb Bartal György*, dama- zár-karcsai birtokán e hó 20-ikán elhunyt 81-ik évében. Az 1825-iki országgyűlésen Nagy Pál után első volt, ki a magyar nyelv ügyében lelkes szó emelt, az 1832—36-iki és 1840-iki országgyű- léseken is kitűnik egy ritka szonoki tehetségé- mint tiszta hazafiságu által. Mint kitűnő jogtudós, a magyar jogtörténetről írt nagybecsű munkával gazdagította jogi irodalmunkat (Arcképep s élet- rajzát lásd a V. U. 1858. évi 34. számában.) Benne a haza egyik hű fiát a magyar tudományos akademia egyik kitűnő tagját veszítette el. Béke hamvaira!

„(Farkasvadászat.) A mándoki erdőben, gr. Forgách Kálmán birtokán, e hó 8-dikán nagy farkasvadászatot tartottak egy nyolc darabból álló farkascsoportra, mely régóta nagy károkat okozott a vidéken. A vadászat oly szerencsével folyt, hogy az egész csapat zsákmányul esett.

„(A párbajban elesett Sarficzky László) végzetes kimeneteli párbaja előtt néhány órával szülőihöz intézett bucsuzó levél alakjában, mint ír- ják, végrendeleti intézkedéseket is tett. Jóakaró- nak és barátainak emlékeztetett hagyott hátra. Így pél- dül azon karját, melyet 1861-ben mint megyei esküdt viselt a bizottmányi közgyűléseken, „tisze- telete és hálája jelfűll” Torontálmezei alkotmá- nyos főispánjának beodrai Karácsonyi László ur- nek hagyományozta. Azon hölgynek, ki első szer- relmének tárgya volt, szintén egy kis emléket hagyott oly kéressel, hogy az keblén viselje. Kedvence fegyvereit barátai közt osztá szét. Végre a leendő országház építésére évi részletekben fizetendő ötszáz forintot rendelt.

„(Üngyilkossági kísérlet.) Egy napszakosnő Pesten magát és 9 éves gyermekét gyufaöldaltal meg akarta mérgezni, azonban a rögtön alkalmá- zott orvosi segély mindkettőjük életét megmenté. A gyászos szándék oka már korábban mutatkozott elmeháborodás volt.

** (A magyar forráskutató), Orodi Béla, mint írják, Zólyom-megye Babina helységében, hol fáradságos kutatás és munkálat után néhol 60 ölnyi mesés mélységben sem találtak vizre, első körületekintésre forrást fedeztet föl, melyre 10 ölnyi mélységben reá is akadtak. — Hazánkfia e napokban Pestre jön; hihetőleg itt is akad kutatni valója a budai hegyek között.

Nemzeti színház.

Péntek, szept. 15. „Az utolsó levél.” Vigjáték 3 felvon. Sardou után fordít. Szerdahelyi. Szombat, szept. 16. „Dinorah, vagy a plover-meli bucsu.” Opera 3 felvonásban. Zenéjét szer-zette Meyerbeer.

Vasárnap, szept. 17. „Egy szekrény rejtelme.” Eredeti népszimű 3 felvonásban, írta Szigligeti. Ez alkalommal a felvonások közt Weiser Lud-milla k. a., zágrábi fiatal hegedűművész nő mutatta be magát s négy zeneművet adott elő hegedűn zongorakísérettel.

Hétfő, szept. 18. „Báró és bankár.” Szomorujáték 3 felvon. Irta Hugo Károly — és „A nyolc-zeadik pont”, vigjáték 1 felvonásban. — Csak sajnálkozunk lehet a fölött, ha a valódi műbucsesel bíró s azonkívül művészileg színrehozott darabok nem bírnak elég vonzerővel a színház megtöltés-re. Hasonló sorban részesült ma Hugo K. jezes eredeti szomorujátéka, mely csak csekély száma közönség előtt folyt le, bár az előadás is annyira sikerült, hogy Felekiné, Egressy és Lendvay művészi játéka a legzigorubb műigényeket is föltűlt. — Az előadást berekesztő kis vigjáték szerepei szintén oly személyesítőkre találtak, kik azokat teljes érvényre tudták emelni.

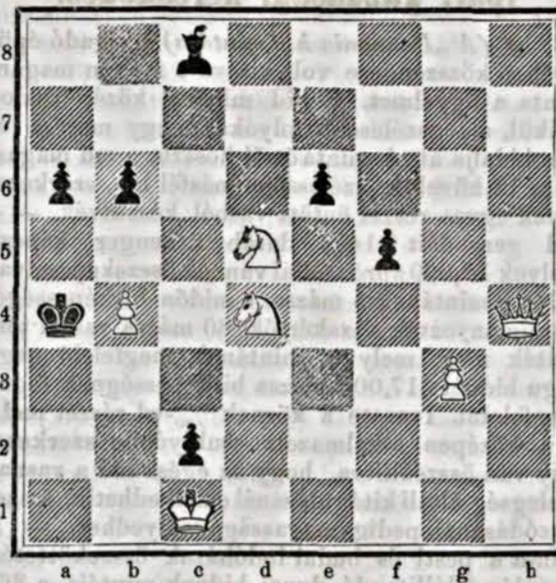
Kedd, szept. 19. Litsner Aurelia k. a. utolsó vendégjátékául: „Dinorah”, opera 3 felvon.

Szerda szept. 20. „Falura kell menni.” Vig-játék 3 felv. Irta Bayard és Bailly, ford. N. N.

Csütörtök, szept. 21. Kocsis Irma k. a. első vendégjátékául: „Ernani”, opera 3 felvonásban. Zenéjét szerzette Verdi.

SAKKJÁTÉK.

299-ik sz. f. — Pap Dezsőtől (Miskolczon). Sötét.

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

294-dik számú feladvány megfejtése.

(Sziromay Jánostól.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét.

- 1. Hb6-g8 Fa5-d8A) 1. ... Fc4-e2+
2. b3-e4+ h5-e4. 2. Vb2-c2: Fa5-d8
3. Vb2-a1 lépni kell 3. Vc2-c2 tetsz. szer.
4. V-v-H-tmat. 4. Vc2-tmat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Miskolczon: Czenthó József — Kecskeméten: Keller Lajos. — Pozsonyban: Csery Gábor. — Pesten: Cselkó György. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítés. Urmasik. K. J. A feladványokat kü-szönettel vettük, s ha megliket a mértékét, a közléssel nem késünk. Feladványaink megfejtéséncél ellenbuzásokat talál-tunk. A 296. sz. f. beklüldött megfejtése hibátlan

Szerkesztői mondanivaló.

7868. Deveser. P. F. A panaszolt hiány oddig el-kerülte figyelmünket. A kívánt bejegyzés megtörtént s ezután a rovatban állandó helyet foglal el.

7869. Hanva. A miskolczi levelet kaptuk. „E sze-rint”, úgy látszik, írja elhagyta Pestet. A kívánt „két szó” itt van. Most még csak „azt a három szót” kívánjuk, hogy: újra!

7870. Nádudvar. R. M. Ne bántuk a szegény vándorművészeket. Hogy „oly rikácsoló primadonna a kerek széles magyar földön nem található”, mint Nádudvaron, az nagy baj lehet, de bizonyosan nem legnagyobb szerencsétlenség sem a kerek magyar földnek, sem Nádud-varnak.

7871. Kajdaes. Cs. Zs. A küszöbön álló érvényedet talán azzal nyitjuk meg.

7872. Miskolcz. U. A. A tudósítás csakugyan el-készt. Bis dat, qui cito dat. Azon könyvek jegyzékét, melyekre innen szükség van, szeretnők tudni: s kíváná-tára azonnal elküldjük.

7873. Kolozsvár. B. L. A cikknek magunk is helyet találni remélünk. Ellenkező esetben a F. G. szerkesztőjé-nek fogjuk átküldeni.

7874. Selmeze. B. J. A tudósítást köszönettel vettük. Vajjon nem találkoztunk-e gyakrabban a híres bá-nyaváros küzdelemben mozzanatainak rajzaival?

7875. Laczháza. N. I. Örvendünk, hogy a P. U. vi-déki közleményeinek oly figyelmes olvasói vannak a föld-mivélő gazdák között. Azért szívesen is vesszük az efféle értesítéseket bárkitől.

7876. Miskolcz. D. D. A lapot megrendeltük.

7877. Berlin. T. J. A pénz megérkezett. Üdvözljük a berlini magyar olvasókört.

7878. Kassa. B. F. A kérdésre igennel felelünk s az illeto igéret teljesítését kérjük.

7879. Pesly Ignác életrajzának íróját kérjük, hogy az életrajzi adatokat, melyek mar egyzer kezünk között voltak, de azóta eltűntek, újra beküldjen sziveskedjék.

7880. Nem közölhető művek. Népdalok dalos Né-meth J. urnak I-XI. — Nem rosak, de nem is jók: Panna néni. Lehel vezér. Elhagyom én. — Egy iskola-lakhoz.

7881. Tés. T. G. A templom egyszerű rajza mellé szeretük volna a környezet, a helység egy részének raj-zát is mellékelni, hogy így a szemnek tetszőbb kép kere-kedhessék ki belőle.

Mai számunkkal küldetik szét Monasz-terly és Kuzmik női divat, stb. menték, köpenyek, mantillók és kész felöltönyökről szóló értesítése.

TARTALOM.

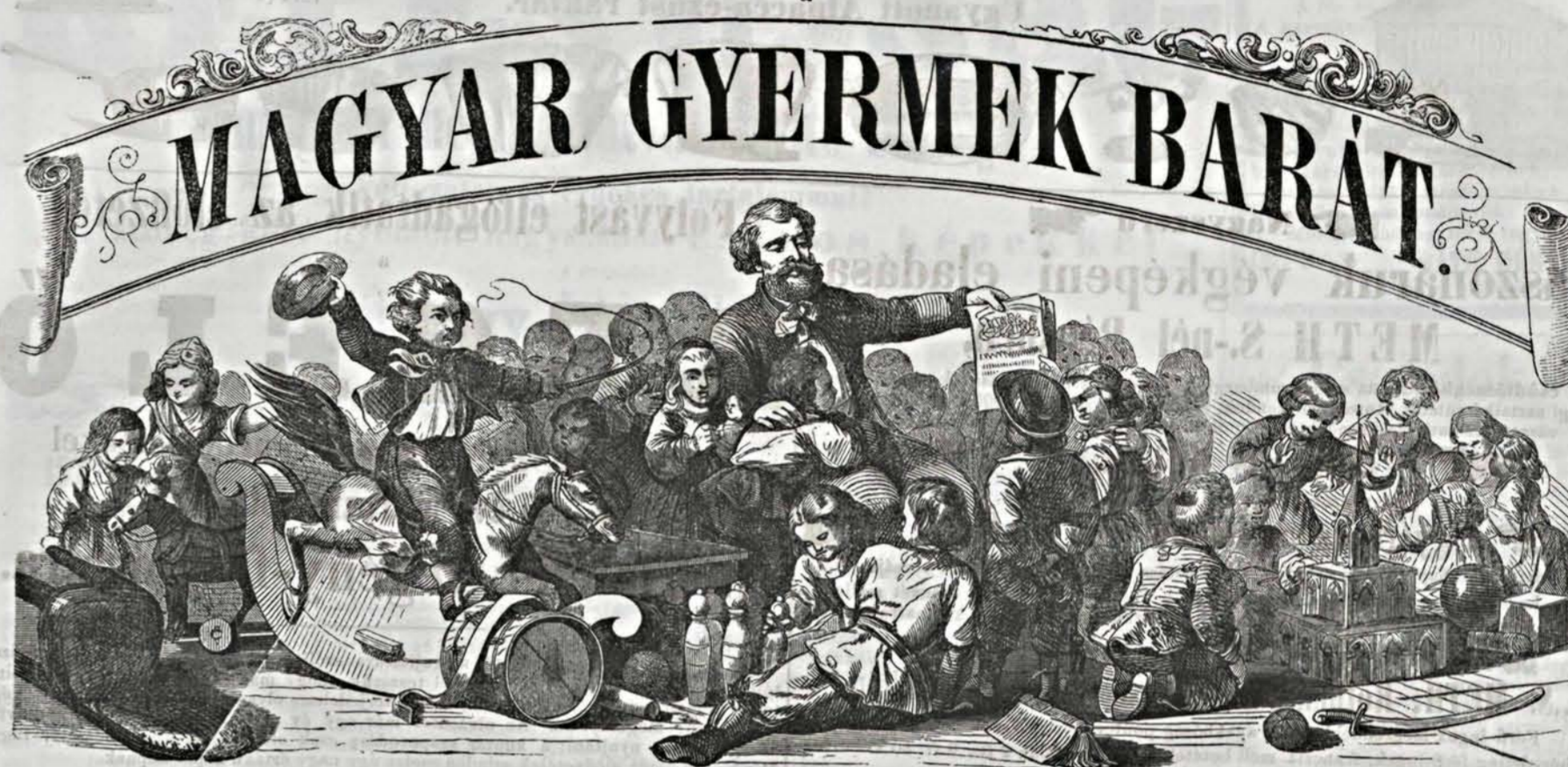
János Zsigmond, erdélyi fejedelem (arczkép). — Zri-nyi Boldizsar. — A haragok szava. — Kicsi és nagy ter-mészetben. — Indiánok kivetsége a mexikói északnál (képpel). — A lófarku bivaly (képpel). — A dohány. — Egy messias családja. — Nagy kort ért emberek (folyt.). — Beregszászi Fál emlékezete. — Pótlék dr. Tóth N. Já-nos életrajzához. — A lud az okorban. — Egyvezet. — Tárház: Vasárnapi beszélgetés. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő Pakh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HIRDETÉSEK.

Az atyák és anyákhoz, tanítókhöz, nevelőkhez s lelkészekhez.

Folyvást elfogadtatik az előfizetés

czimü

uj, rendkívül olcsó s czélszerűen elrendezett havi folyóiratra.

8-14 ÉVES MINDEN FELEKEZETÜ MAGYAR FIUK ÉS LEÁNYOK SZÁMÁRA.

Ara egy-egy évfolyamnak, mely 12 havifüzetben, egy-egy 64 hasábon, legnagyobb negyedrért alakban, 200-250 a szöveg közé nyomott képpel s borítékkal ellátva, jelenik meg.

egész évre postai küldéssel csak 2 forint ausztr. ért.

Tartalmát az ifjúsági irodalom körében ismeretes legjelebb íróink és magyar fordításban a külföldnek legjobb s legkittünőbb művei képezendik. Egyttal az ifjúság barátit és írókat fölkérjük: hogy az alább következő program értelmében folyóiratunkat dolgozataikkal s közleményekkel támogatni sziveskedjenek. Egy-egy nyomott ívet 20-30 ftal fogunk díjazni.

A „Magyar gyermekbarát” tartalma.

Hogy ezen új ifjúsági irodalmi vállalatunkat mi módon szándékozunk elrendezni és mily tartalomdús változatossággal kiállítani, eléggé látható a következő rovatokból:

- 1. Apró történetek, mesék és regék a gyermekek mulattatására s egyttal erkölcsi érzetök fölélesztésére.
2. A gyermekkorra nézve könnyen felfogható rövid oktatások a népek történelméből, különös tekintettel hazánkra.
3. Orbis pictus, vagyis a világ képeiben. Ezen fejezetben a gyermekeknek a természet tárgyai, az emberi intézmények szóval és képeken adatnak elő, hogy a gyermek mindazon tárgyakról helyes fogalmat és ismeretet nyerjen, miket az Isten teremtett és emberi kéz létesített.
4. Általános hasznos ismeretek kateja kérdések- és feleletekben.

5. A gyermek jó magaviseletére vonatkozó erkölcsi mondatok és arany szabályok. Gyermekekimák, üdvözetek, köszöntések stb.

6. Foglalkozás az ifjúság számára, tanítások s utmutatások, melyek által a gyermekek képessé tészenek, apró foglalkozások által egyszersmind hasznos dolgot is tenni, és az időt kellemes s egyttal mivelő és oktató módon föl-haszalni.

7. Gyakorlatok az emlékező tehetség gyarapítására.

8. Gyermekekjatekok fiuk s leányok számára a haznál és künn a szabadban.

9. Talányok, rejtelmek és rébuszok a gyermek elméjének élesbítésére.

10. Szavalsai feladatok, tekintettel a gyermekek különböző korára, — apró dalok, zeneművek stb.

(Mindezen rovatok számos esinos képpel lesznek ellátva, melyek száma évenként 200-250-re menend).

A szerkesztőség az oktató cikkeket is oly mulattató és megkedvelőt modorban adandja elő, hogy a gyermekek az ismereteket ugyszólván játszva szerzhessék meg.

Midőn új vállalatunk programját ezennel előterjesztjük, úgy hisszük, hogy senki sem fogja annak horderejét kétségbevonni; kiszámíthatlanok levén a gyermeki szív és érzékelésének következtével, valamint elláthatlanok a lelki és szellemi művelődésnek előnyei.

Felkérjük azért a családapákat és anyákat, a nevelőket, tanítókat és lelkészeket, valamint mindazokat, kikre az ifjúság fölötti örköndés bizva van, és kiknek ezen aláírási felszólítás kezébe jut, hogy ezen vállalatunkat buzgóan felkarolni és körükben minél több előfizetőt gyűjtteni sziveskedjenek. Minél nagyobb részvét fog iránta mutatkozni, annál többet leszünk képesek tenni a tartalom és kiállítás érdekében.

Vajha ez irodalmi vállalatunk méltó elterjedést találja az országban és vajha ne hiányoznak az a gyermekek örömeire egy magyar háznál sem!

Heckenast Gusztáv, a „Magyar gyermekbarát” kiadó-tulajdonosa.

Előfizetési föltételek:

- 1. A „Magyar gyermekbarát” évfolyama mindenkor jul. hóban veszi kezdetét, azon hóban t. i., melyben az iskolagyermek a tanvizsgálatok után bekövetkező szünidőt élvezi, és szorgalmas tanulás által hasznos ajándékokt érdemel.
2. A „Magyar gyermekbarát” évfolyama 12 havi füzetből áll, melyekből minden hónap végével egy-egy füzet két négy nyomott íven, 64 hasábon, képekkel ellátva s borítékba füve jelenik meg.
3. Az előfizetési ár az egész évfolyamra, vagyis 12 füzetre csak 2 ft. — Az egyes havi füzetek postán bérmentesen küldetnek szét.
4. Tíz előfizetési példányra gyűjtőknek egy tisztelet-példányt szolgáltatunk.
5. A cizmeknek, melyek alatt a füzetek szétküldendők, pontos följegyzését, valamint
6. Az előfizetési pénzek bérmentesen beküldését kérjük.

Pest, junius 18-án 1865.

A „Magyar gyermekbarát” kiadó-hivatala (egyetem-utca 4-ik szám.)

Az 1-ső és 2-dik szám már megjelent

**

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months (Hónapi-és hetinap), religions (Katholikus és Protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára), and days of the week (Nap, Éj, Hold). It lists dates for September (Szeptember) and October (Október).

UJ ELŐFIZETÉS

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok október—decemberi évnegyedére.

A beállott mozgalmas időszak ismét nagyobb mértékben ébresztvén fel a hirlapok iránti érdekeltséget s az előfizetések ismét nagyobb tömegekben érkezvén be: vidéki olvasóinkat értesíthetjük, hogy lapjainkat a közelgő új évnegyedben nagyobb számmal szándékozunk nyomtatni, nehogy ismét a múlt hónapokban tapasztalt kellemetlen helyzetbe jöjjünk, a midőn a később érkezett előfizetőknek lapjaink egyes számaival már nem szolgálhattunk.

Évnegyedes előfizetőinket tisztelettel figyelmeztetjük, hogy az oktoberi évnegyed közeledtével, előfizetési megrendeléseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Előfizetési föltételek

az október—decemberi évnegyedre:

- A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt 2 ft. 50 kr.
Csupán Vasárnapi Ujság 1 ft. 50 kr.
Csupán Politikai Ujdonságok 1 ft. 50 kr.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala. (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

HÁZTARTÁSI ÉS KONYHASZEREK, FŐRAKTÁR PESTEN,

Forstinger Albert M.-nél, Dorottya-utca Wurmház.

Ugyanott Alpacca-üzst raktár.

1274 (4-6)

Nagyszerű vászonruk végképeni eladása, METH S.-nél Bécsben,

egy esdőtombegből átvett valódi rumburgi, hollandi és szilézai vásznak, továbbá rumburgi asztalkészletek, törülköző-kendők, színes kanavásznak, 2000 tucat a legszebb vászon- és batiz-szembendők, 22,000 db. legújabb minta szerint készített kitűnő

férfi- és női-ingek, hogy azok minél előbb pénzre tételtesse, a gyári árakon alól 50%-tel olcsóbbért

A vászonruk hamisítlan s valódisága biztosítása mellett, áruba fognak becsátítani. Levélbeli megrendelések a pénzösszeg beküldése vagy postai utánvét mellett a lehető leggyorsabban s a leglelkismeretesebben eszközölnetnek, — s kívánatra mustrák is küldetnek.

A leveleket kérjük e cím alatt küldeni: „S. METH, Rothenthurmstrasse Nr. 29 in Wien.“

Férfi-ingek megrendelésnél a nyakbőség pontos mértéke szükséges. Fehér sirting férfi-ingek, franciaia mell betétellel, igen finomak 2 ft., 2 ft. 50 kr. a legfinomabbak.

Színes férfi-ingek a legszebbek s legújabb franciaia kelmékből, darabja 2 ft. — 2 ft. 50 krig. Férfi-ingek a legjobb rumburgi vagy hollandi vászonból, darabja 2 ft. 50 kr., 3, 4-5 ftig a legfinomabbak, melyek azelőtt még egyszer annyiba kerültek.

Férfi magyar gatyák valódi rumburgi vászonból darabja 2 ft., fémagyar gatyák 1 ft. 60 kr. Női-ingek, rumburgi vagy hollandi vászonból, simák, darabja 2 ft., himzetek 2 ft. 80 kr., 3 ft. 40 krig a legfinomabbak, ezek ára azelőtt szintén még egyszer anyi volt.

1 tucat kisebbszürű fehér vászon zsebkendő, előbb 2-4 ftig, most csak 1 ft. 20 kr. — 2 ftig 1 tucat nagyobb szürű fehér finom zsebkendő előbb 4-8 ftig, most csak 2 ft. 50 kr. — 4 ftig 1 tucat legnagyobb szürű finom rumburgi vászon zsebkendő előbb 10-15 ftig, most csak 5-7 ftig.

1 db. gnyapot abrosz ára most csak 50 kr. 1 damasz asztalteríték ára 6 személyre most csak 5, 6, 7-8 ftig a legfinomabbak.

1 damasz asztalteríték ára 12 személyre most csak 10, 12, 14, 16-18 ftig a legfinomabbak. 1 tucat jóféle cseléd- vagy konyhakendő ára most csak 2 ft. 50 kr.

1 tucat damasz asztal- vagy törülközőkendő ára most csak 5, 6, 7-8 ftig a legfinomabbak. 1 vég 30 rőfös fehér fonalvászon előbb 18 ft., most csak 9 ft.

1 vég 30 rőfös kitűnő kreaszvászón előbb 22 ft., most csak 11 ft. 1 vég 37 rőfös kézi fonat-vászón előbb 28 ft., most csak 14 ft.

1 vég 30 rőfös rumburgi vászon előbb 38 ft., most csak 15 ft. 1 vég 40 rőfös hollandi vászon előbb 28 ft., most csak 14 ft.

1 vég 38 rőfös rumburgi vászon előbb 35-40 ft., most csak 15-20 ftig. 1 vég kitűnő jó rumburgi vászon 8 inchez, előbb 30-40 ft., most csak 15-20 ftig.

1 vég 50 rőfös hollandi vászon, előbb 40-50 ft., most csak 25-30 ftig. 1 vég 60 rőfös legfinomabb irlandi vászon, előbb 50-60 ftig, most csak 25-30 ftig.

1 vég 64 rőfös legkitűnőbb rumburgi vászon ára most csak 25, 27, 29, 33, 36, 40-50 ftig a legfinomabbak. Mesés olcsó áron adnak még el 1/4 és 1/2 rőf széles vásznak lepedőkre, varrás nélkül, vászon és pamut csínvat, kanavásznak, a legszebb cachemir asztal- s ággyterítők minden színben, kávékendők, perkalók, matrözesínvat, fehér és sárga nankinok.

Egy rakás a legszebb s legnehézebb-féle őszi ruhakelmékből rőf száma 35 krrval, cachemirok minden színben 1/2 rőf szélesek, rőf száma 60 krrt. 1317 (1-6)

Beküldetett. 1809 (1) Az ósz beállítás, mint tudva van, a házi állatoknál sokkal gyakrabban fordulnak elő betegségi esetek — mely nagyobb részt a változó légymérsékletnek róható fel — mint az ének más szakában, s gyakran a legjelentektelenebb bajok a legkíméletesebb állatoknál is előfordulnak. Ily időben a legcélszerűbb betegségi jeleneteket is pontos figyelemmel kell kísérni; s hogyha nem akarjuk, hogy marhánk állásában a vesz elterjedése a legmagas fokra lépjen, — azon rögtön segítenünk. Hogy ily esetekben tanács nélkül ne álljunk egyedul, szükséges, hogy alkalmas övszerekkel, melyek csalhatatlan jök és megpróbáltatnak, lássuk el magunkat; ezek tekintetbevételel nevezetesen az osztrák császárság, Porosz- és Szászországok számára engedélyezett s több éremmel kitüntetett komeburgi marhapor, továbbá a magas egészségügyi hatóság által szorgosan megvizsgált és I. só Ferenc József és császári Felsége által kizárólagosan szabdalmozott hűtő-nedv jóvak számára K w i z d a s F. J.-től minden alkalommal a legkitűnőbbek bizonyították be. Záradékul ezen szerek megrendelési forrását illetőleg a mai számban megjelent hirdetésnyre utalunk.

Folyvást elfogadtatik az előfizetés

REGÉLŐ

czimü, nagy, értékes műmellékletekkel f. évi márczius óta megjelenő regény-folyóiratra.

Midőn ezennel az előfizetés megújításra szólítjuk föl folyóiratunk eddigi előfizetőit, ezt azon kecsegtető reménnyel tesszük, hogy már eddig is kivituk olvasóink teljes meglegedését. Lapunk célja: egy terjedelmes olvasótár, s egy válogatott kép-gyűjtemény megalapítása. Az olvasótár már egy év alatt az olvasmányok rendkívüli bőségét fogja nyújtani; a képtár szaporodása csak előfizetőink szaporodásától függ. Minden év őszén előfizetőink minden esetre egy nagy értékű képet kapnak.

Előfizetési föltételek:

A „Regelő“ czimü mulattató folyóirat minden hóban kétszer, 15-kén és 30-kán, jelenik meg.

Mindegyik szám 4 legnagyobb alaku ívből, 8-rétben, 2 hasábos lapokon, és azonkívül borítékból álland.

Előfizetési ára postán küldve vagy Budapesten házhoz hordatva: Márcziustól kezdve Deczember végeig (tiz hónap) 5 ft. Julius 1-jétől kezdve Deczember végeig (hat hónap) 3 ft.

Az előfizetési pénzeket bementesen kérjük a „Regelő“ kiadó-hivatalhoz (Pesten, Dorottya-utca 4. sz. alatt) intézni.

A kép-műmelléklet (mely már keszen van), minden előfizetőnk, ki júlistól deczemberig előfizet, megkapja.

A „Regelő“ kiadó-hivatala. A „Regelő“-ből eddig I-XIII. füzet jelent meg.

Minden tan- és segédkönyvek, egyetemek, gymnasiomok, real-, kereskedelmi és elemi iskolák, valamint magan-tanodák számára, könyvkereskedésünk által a legújabb és a legjobban megismerhetők. A nevezetesebb nyilvános iskolák, valamint saját kiadásunk könyv-jegyzőjei kívánatra ingyen kaphatók. Lauffer testvérek könyvkereskedése Pesten, 1294 (2-3) váci-utca 9-ik szám alatt.

HERCZEGNŐ-VIZ Renard Ágosttól Párisban. Ezen világhírű mosdóvíz a bőrnek ifjas frissességét ismét visszaadja, az arcot, nyakat, kart s kezeket vakító fehérré, puhává és gyengéddé teszi, s mint soha más hasonnemű szer — hűsítő s frísítőleg hat. Bőrkuégeket: u. m. szeplőt, pürsésenket s a ráncokat tökéletesen eltávolítja, s az arczszint, — minthogy ezen mosdóvíz semmi tisztáltságot a bőron nem szenved, egész a kőző korig a bőrt simán tartentja. Említett arczszépitő szer, mely hasznossága és szilárdága által oly kedvelté vált, valódi minőségben egyedül a kizárólag csak alóli rőraktárában kapható. Egy üvegeje ára 84 kr. Egyedüli raktár Pesten: VÉRTESSI SÁNDORNÁL, Kristóf-tér 1-ső szám, a „Venushoz.“ 1277 (8-10)

Előfizetési fölhívás a legolcsóbb magyar néplapra, KÉPES ÚJSÁG a magyar nép mulatva oktató barátja.

Változatos és érdekes tartalommal! A szöveg közé nyomott nagyszámu csinos képekkel két nagy képmelléklettel.

Egész évre csak 2 forint osztr. ért. ISTVÁN BÁCSI (Majer István, kúrti plébános). Felmérés szerkesztő: Ilméri KISS ISTVÁN, jogtudor.

Midőn egy évvel ezelőtt a „Képes Újság“ czimü néplapot megindítottuk, egy jelentékeny hozagot akartunk kitőfeni a magyar időszi irodalomban. Lapunk e feladatot, miként a legilletékes egyének bevalják, a minden kedvvel járó nehézség-gek dacára, már eddig is kielégítően megoldotta s ezután még inkább meg fog felelni a t. magyar olvasó-közönség vára-kozásának s különösen az alsóbb néposztályok igényeinek.

Szem előtt tartva vegyes közönségünket, de különösen figye-lyezve néplapunk rendeltetésére, a „Képes Újság“ belbeosztásánál nagy gond fordítottunk arra, hogy a tartalom változatos, idő-szertleg mulattató, közhasznú ismereteket terjesztő, férfa-san komoly s mégis főleg népünk szükségleteihez alkalmazott legyen. Ezen irányt fogja ezután is követni a szerkesztőség, s melynek élén álló nevek újságunk szelleméről is eléggé kezesked-nek. Ezt leginkább azért emeljük ki, mivel a haza és a nemzet törzseink megartani s hibáira győzelmetve javítani — szintén egyik célja e lapnak, s igen helyesen; mert mint koszo-rus Herzenyink mondja:

„Minden ország témaza, talpkőve A tiszta erkölcs, mely a megvés, Róma ledől s rabigába görbed.

Lapunk nyelve, mint eddig, ugy ezután is szorosan nép-szerű leendő, hogy azt minden, a legkevesebbet olvasott magyar ember is könnyen, megerőltetés nélkül megérthesse.

Midőn népszerűségünk nagy elterjedésénél fogva országzerte ismert, programját igen körülmenyesen részletezni szintén fölös-leges; mégis a vele megbarátkozott eddigi t. előfizetőink netán szükségessé megnnyugtatták, hogy a lentebb újabb előfizetők tájé-koztására röviden föleljük ki, mi lesz a tartalma. Lássuk ezt néhány pontban:

I. Vallás-erkölcsi s életbölcsészeti elmeklések, okta-tások, utmutatások. E rovatba illő közleményeket a szerkesztő-ség bármely avatott íróitól szivesen elfogad, de különösen a magyar

nép országzerte tisztelt és szeretett barátja István bácsi fogja beálleni e rovatot aranytanácsaival; ugyanó, véreink íránt emelni népszerűségünk becsét.

II. Oktatva-mulattató tudósítások, elbeszélések, életrajzok, jellemfestések, irányozások, népszokások, — olykor a képzelt tehetséget a mindennapiag körből kellemesen kiemlő, de tal nem-feszítő regényes és egyuttal tanulságos beszélyek, mesék, mon-dák s különféle versek, költemények.

III. Élet-, táj-, uti-, történeti-, s világképek, természettan-és természetrajzi czikkek.

IV. Az újabb időben oly fontos anyagi érdekek a lehető legbővebben lesznek lapunkban képviselve, főleg a földmívelés, az állattenyésztés, s a gazdasági ipar különféle nemei.

V. A népnek a politikán kívül eső közügyeit illető dolgokra is kiváló figyelmet fordítunk, miként azt az elő évi folyamban többi közt az urbíri válság kérdésének s a magyar földhítel-inté-zet ideavőgő közevitésének fejtegetésével, továbbá a telekkönyvi beírás elhanyagolásból eredő károk föltüntetésével megkezdettük. Hasonlag kivonatossan közlendjük az oly törvényeket és fel-sőbb rendeleteket, melyek a közrendet s a népet illetik. Az ilye-keket részint külön czimek alatt, részint az újdonságok közé ig-tatva, részint pedig „közszék utasítója“ rovat alatt közlendjük.

VI. A kereskedés s a különféle mesterségek mezején keletkező új találmányok ismertetésére s egyuttal az iparos osztályt illető dolgok közlésére is lesz gondunk.

VII. Apróbb rovatunk ezek: „Kürti posta“, „Újdonsá-gok“, „Gabna- s más terményrak“, „Gazdak és gazdaszo-nyok naplára“, érdekes tanításokkal s utasításokkal fűszerezve

Meggyőzendő, hogy a lap föbb rovaiba szánt sok jeles dolgozat vár közlésre, köztök néhány jutalomnyertes és több díszeset aratott pályamű, melyek a második évi folyamat kiváló-lag érdekesítendik.

Mivel pedig az alsóbb néposztályok tagjai az újság-megrendeléshez még sok helyütt nem értenek. — ennél fogva a t. írtok, tanító, jegyző urakat, s általán a műveltebb osz-tálybeli népmunkásokat ezennel hazafelé fogjuk kérjük, hogy körükben nagybecsen befolyásukat felhasználva fölkérjék, hogy jelt aláírásra felhívni sziveskedjenek. A derék magyar nép szellemi képzésére s anyagi érdekeinek felismertetését ezéző lapunk ter-jesztésére a t. gyűjtők sokat tehetnek s azért őket ismételve szives közreműködésre kérjük.

Tisztelet gyűjtőinknek minden 10 példány után egy ingyenpeldánnyal szolgálunk. Továbbá, minthogy épen a nép, melynek kiváló-lag van szánva lapunk, nagyrészt nemcsak nem ért az újság meg-rendeléshez, de azt sem tudja sok helyütt, létezik-e számára va o nagy fáradsággal jár, lapunk megismertetésére s terjesztésére oly társzok, némi méltánylást s figyelméért, azon ő t. gyűjtőink-nek, kik a folyó évi október 10-ig legtöbb előfizetőt gyűjte-nek, — mint a népművelés buzgó bajnokainak neveit annak idején közölnem s nekik a minden 10 előfizető után járó tisztelet-peldányokon fölül egy-egy pályadíjt juttatni. — és ugyan: a legtöbbet gyűjtőnek 10, a következőnek 6, a harma-diknak 4 darab aranyat; a negyediknek saját kiadásunkból 15 kötet könyvet, köztök Arany János jeles „Toldi“-ját s „Toldi este“-jét, az ötödiknek pedig 10 kötetet, köztök Garay János műt ihletettséggel írt „Szent László“-ját, bementes szállítással.

Az előfizetési pénzek. A következő lapon látható rovatok kitöltésével (vagyis az előfizető nevének, lakásának s az utolsó postáné kiutalásával) a „Képes Újság“ kiadóhivatalához (Pest, Dorottya-utca, 4. sz. a.) bementesen intézendők.

A megrendeléseket mielőbb kérjük megtétni, hogy a nyoma-tandó példányok az idejékorán tájékozhatunk magunkat. Isten áldása legyen velünk s szeretett hazánkkal! Heckenast Gusztáv, a „Képes Újság“ kiadója.

RATH MÓR könyvkereskedésének iskolai osztályában mindazon tan- és segédkönyvek, melyek M. k. Egyetemben. A Jogakademiában. A budai műegyetemben. A papnöveldeknél és praeparan-dákban. A fő- és algyimnasimokban. A fő- és alrealtanodákban. A kereskedelmi és vasárnapi isko-lakban. Az elemi, városi és népiskolákban. Bár minemü magán fi- és nőnevel-dekben használtatnak, nagy készletek-ben kaphatók. Nagyobb megrendelések tetemes kedvezésekben részesítetnek. Szives vidéki megbízásokra kü-lönös figyelmet fordítatnk. Mindennemü jegyzékek ingyen. 1322 (1-2) RATH MÓR, Pesten, a vastuskóhoz.

Családok, kik a köszvény- és csúszós-bántalmaktól ma-gukat távol — vagy az ellen egy határozás házi övszert kezűnkél keszen tartani óhajta-nak, szerencsém van jeleníteni, hogy a valódi Lairitz-féle erdegyapot gyárt-mányok és készítményekből egy jól rendezett raktár tartok. Ezen gyárt-mányok udós hatóságától több mint 150 hiteles bizonyítvány áll a t. cz. közönség rendelkezésére, használati utasítások ingyért szolgáltatnak ki. Valamint az e tárgyban tudakozásokra egész készséggel kellő fel-világosítással szolgálók; minél fogva a fen-írtettek a t. cz. közönség szives figye-lmébe ajánlatnak. 1320 (1-6) SIGMUND J., Városház-utca 1-ső sz. a. Pesten, a „zöld koszorúhoz.“

Beküldetett. Az ásványvizek használata legújabb időben rendkívüli emelkedésnek örvend-nek, de az egészben az a legnagyobb hiány, hogy a töltés után ásványos tar-talmukat elvesztik s arval-gyűszerszind hathatóságukat. Ezen bajon győztesen segítve van a mesterségesen készített ásványvíz — ugynevezett légvíz által, mely szerencsés összeállításánál fogva szerves savait illetőleg a nedvek folya-mára gerjesztőleg hat és hasonlithatlan hatást gyakorol: rögzött föfőjsáok, fej-köszvény, mellszorongások, emésztés-hiány, lépőrök s dugulások esetében, továbbá az epelkülönítés háborgatásai-nál s különösen az aranyérben szenved-őknek folytonos használata a leg-nyomatékosabban ajánlható. — Kapható TORÓK JOZSEF gyógyszerésznél Pesten, király-utca 7-lik sz. alatt. 1310 (1) Egy gyakorlott orvos.

Leánynevelő-intézetemben az idei — vagyis X-ik évi — tanfolyam ok-tóber hóban megindulván: van szerencsém értesíteni azon kivilentés mellett, hogy kívánatra bővebb felvilágosítással szivesen szolgálak. Pesten, hatvani utca, 1. sz. alatt. RITZER MARIA, tulajdonos igazgatónő. 1321 (1-2)

SZVETENAY MIKLÓS magyar kir. udv. ágens, jogtudor, s magyar hités köz-s váltó-üggyvéd-irodája létezik BÉCSBEN. Kärnthnerstrasse 29. szám. II. emelet. 1237 (8-10)

Egy gyermekbarát kis növénydek után tudakozdók. Szemé-lyesen találkozhatsz vele „London“ szállo-dában, 1-ső emelet, 33. szám alatt. 1307 (2-3)

OSTERLAMB KÁROLY

a magyar ref. egyház egyetemes tanügyi bizottság főbizományosa, és
pesti könyvtárosnál (Erzsébet téren)
részint saját költségén, részint bizományában megjelent
tan- és iskolai könyvek.

Arvay József ABC-é és vezérkönyv Pályamű, kiadja ref. egyh. egyet. tanügyi bizottság (sajtó alatt)	ft. kr.
Assmann Dr. W. Az Ó-kor története emlékeiben, szülők, nevelők, algymnasiumi tanulók magánhasználatára, s a szakbani öntanulási könyvtárára	30
Ballagi Kár. Magyar feladatok a német nyelv gyakorlására. Második kiadás	60
Batizfalvi István. A földrajz elemei az algymnasium és ipartanoda alsóbb osztályai számára. Hatodik kiadás	60
Batizfalvi István. A magyar királyság földrajza. Az alkotmányos felosztás szerint iskolai s magánhasználatra. Második kiadás	40
Ugyanaz kivonatban népiszkolák számára versekkel	30
Batizfalvi István. Vezérkönyv a világtörténet első oktatásánál. Algymnasiumi kézikönyv. I. rész: Ó-kor; II. rész: Közép-kor; III. rész: Új-kor. Mindegyik ára	50
Batizfalvi István. A világtörténet alaprajza. A gymnasium és reáltanoda felsőbb osztályai számára. I. rész: az Ó-kor története	1
Batizfalvi István. Magyarország története. Gymnasiumi kézikönyv. 1-6 kötet. Magyarország története az Árpád és vegyes házakból származott királyok alatt	1 40
Batizfalvi István. Magyar- és Erdélyország térképe	12
Dósa Elek. Az erdélybeni evangélico-reformátusok egyházi jogtana	60
Düringer János. Szám- és mértani gyakorlókönyv. Felsőbb elemi és első real- vagy polgár-tanodák osztályai számára. Első füzet: gyakorló-könyv. Második füzet: feleletek	1 20
Fabian Mihály. Kalauz a földgömb használatában. Néptanítók számára	40
Fenyvessy Adolf. A magyar gyorsírászat kimerítő tankönyve Stolze elvei után	50
Fischer N. A magyar nyelvten és ismételő könyve	40
Haan Lajos. A keresztény egyház történeti prot. algymnasiumok és polgári iskolák számára	24
Kerkapoly Károly. Tiszta ésszel. Első füzet: Ismeretlen. Második füzet: Gondolatlan, mindegyik	1
Könyvtár. Protest. theologiai, kiadják a pesti ev. ref. theologiai intézet tanárai: Első kötet: Hagebach Dr. K. R. A theologiai tudományok Encyclopaediája. Fordította Révész. Második kötet: Kurtz F. H. szent történelem tankönyve, fordította Fabó András	2 64
Körner Friedr. Lehrbuch der Handelsgeografie zum Schul- und Privatgebrauch	4
Magyarország térképe. Nagy fali mappa iskolai használatra. Gyönyörű kidolgozásban alkotmányos felosztás szerint. Kiadja a ref. egyh. egyet. tanügyi bizottság. (Sajtó alatt)	—
Martensen Dr. H. Az erkölcsöttesztet alapvonalai. Akadémiai előadásokhoz használatul. Magyarították Haberer Jonathan és Molnár Aladár	60
Molnár Aladár. A psychologia vázlat. Dr. Erdmann F. Eduard alapján tanításához vezérkönyv	1
Nagy Soma. Népszerű gyakorlati mértan	60
Nagy László. Beszéd- és értelemgyakorlatok a hely. népiszkolák kezdő és első osztályban használatra tanítóknak vezérkönyv. Kiadja a h. h. négy egyházkerület egyet. tanügyi bizottság	1
Penyeczki Nagy Sándor francia nyelvtan, középtanodai használatra köve	1 50
Noszaj János. Az ítem írás lényege utmutatás tanítók számára Otto F. szerint	30
Noszaj János. Kétszer 52 bibliai történet. Protest. népiszkolák számára köve	40
Pálffy J. Utasítás ev. népiszkolatanítók számára	40
Pálffy József. A keresztény anyaszentegyház története, protestáns ifjuság számára. Második javított kiadás	80
Ugyanaz kisebb kiadás népiszkolák számára	25
Panczel Ferenc. Erkölcsi olvasókönyv. A ref. népiszkolák második osztályának. Másodrangú jutalmat nyert pályamű. — Kiadja a ref. egyh. egyet. tanügyi bizottság. Harmadik kiadás köve	16
Révész Imre. Egyetemes egyháztörténelem. Főiskolai tanulók s művelt protestánsok számára. Első füzet: Az egyház alapításától a reformációig (A második füzet sajtó alatt van)	1 50
Rosenmayer Iszák. Bibliai tanulmányok izraelita iskolák és családok számára. Arvay József közreműködésével	30
12 fall olvasó-táblák. Kiadja a soproni ev. iskolatanító-képerde	1
Mozgó betűk és számjegyek	15
Ugyanaz felbuzva	45
Steinre Ferenc. Vezérkönyv a vegytan gyakorlati megtanulására. Művegytani és reáltanodák, különösen gyógyszerész-segédok számára	24
Szabó Károly. Kétszertan. Tanodai s magán használatra	1 50
Számvetés, új pénzzell. Népiszkolai s magán használatra. Irta egy karcazi ref. tanító	21
Szenássy Sándor. Latin nyelvtan. Első rész: Alaktan algymnasiumok számára	50
Szenássy Sándor. Latin gyakorlókönyv algymnas. számára	50
Szenássy Sándor. Latin nyelvtan. Második rész: Mondattan (Syntaxis) gymnasiumok számára	50
Szenássy Sándor. Gyakorlókönyv a mondattanhoz	50
Szeleho A. Vallásan. Vezérkönyv az ág. hitv. evangélikus konfirmálandók oktatásában. Második kiadás	12
Ugyanaz német nyelven	12
Törkös László. Kétszertan fogymnasiumok számára, köve	1
Tudós János. Latin mondattan. Gymnasiumi használatra	1
Warga János. Két ABC olvasókönyve. Az írva olvasatát tanmód szerint. Hatodik kiadás, köve	12
Warga János. Magyar olvasókönyv 1. kötet. 4-dik kiadás	42
Warga János. Magyar olvasókönyv 2. kötet. 3-dik kiadás	80
Warga János. Nevelés- és oktatás tan kézikönyve. 1-6 kötet: Nevelés tan. Harmadik kiadás	1

A magyar ref. egyház egyetemes tanügyi bizottság által kiadott és kiadandó tan- és vezérkönyvek kizárólag általán rendelkezhető, mint a fentnevezett bizottság főbizományosától.

Továbbá a „Sárospataki főiskola“ által kiadott, valamint minden más iskolai tan- és vezérkönyvek rendelkezésre ajánlom bő raktáromat.

Osterlamb Károly.

Kiadó-tulajdonos Heckennat Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten, 1865 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Heckennat Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelentek és Ráth Mór pesti, Nagel és Wischán budai könyvtárosoknál kaphatók:

EMLÉKIRAT.

Irta
Jósika Miklós.

Negyedik kötet.
8-rét (166 lap). Borítékba fűzve 1 ft.
(Ezen kötettel az Emlékirat be van fejezve).

A MAGYAR NÉP DALAI és DALLAMAI

Hangjegyre tetto és kiadta

SZINI KÁROLY.
Harmadik füzet. — 50 dal.

E folyam négy füzetből fog állani, mely 200 dalt és dallamot foglaland magában.
Egy-egy füzet ára 30 kr.

SZVORENYI JÓZSEF kisebb magyar nyelvtana.

Az algymnasiumi és ipardanodai
harmadik osztály használatára.

Második rész: MONDATTAN.
8-rét (111 lap). Fűzve 40 kr.

A B C, vagy első olvasókönyv

magyar és német tanulók számára.

Negyedik kiadás. — (131 lap). Kötve 25 kr.

A ker. kath. egyház FŐHIT- ÉS ERKÖLCSTANAI

tizennégy oktatásban előadva.

Vallási tan- és olvasókönyv kiváltképen
vasárnapi iskolák számára,

egyszersmind gyakorlati kézikönyv vallásoktatók számára.

Irta **WEINHOFER JÓZSEF,**
jubilált áldozár, IX. Pius pápa 6 szentségének titkos kamarása, a cs. aust. Leopold-rend lovagja, szentszéki ülnök és pinkafői lelkipásztor.

Második kiadás. — 8-rét (84 lap) 20 kr.

FÜGGELÉK az ideigl. törvénykezési szabályokhoz.

Az új törvénykezési rendszer behozatala óta kibocsátott szabályrendeleteknek hivatalos felhívás és hiteles adatok nyomán összedíltot teljes gyűjteménye.

Harmadik folyam. — Első füzet.
(1865. január—június. I.—XXII. sz.)
Nagy 8-rét (VIII. és 64 lap). Fűzve 60 kr.

Pest, október 1-jén 1865.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyzser hasabzott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 10 krba; háromsor- vagy többszöri ígátásnál csak 7 krba számítatik. — Kellőre néve kiadó-hivatalunk számára hirdeteményeket elfogad. Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurthban: Otto Mollten és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajos. — és Pesten: a kertész-gazdasági ügynökség J. József-tér, 14 sz. a Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 90 ujkr.

Szógyény László.

Midőn Mailáth György kir. udvari fő-kancellárá lett kinevezve s ez által el lön törve a páleza a hazánkra nehezedett régi kormányrendszer felett: mindenki várta, hogy az új alkotmányos élet szerepvivői között Szógyény László nevét is ott fogjuk találni. S ezen reményünkben nem is csalatkozánk. Az új rendszer befolyása alatt kinevezett megyei főispánok sorában a legelsőek egyike Szógyény László volt, kit ezen kitüntetésre politikai multja és polgári jelene egyaránt kiegészített, s bizton remélhetjük, hogy a családja czimerén olvasható („Pro rege et lege“) jelszó mellett, azon pályán is, melyre most lépett, a korona és nemzet egyaránt hű védőt és közben-járót fog benne találni.

A család, melyből Fehérme-gye új főispánja ered, azok közé tartozik, melyek már jóval a mohácsi vérnep előtt a nemesi osztály közé tartoztak.

Eredeti helyük az Eszter-gommegyében Kőbölkut köz-eleiben fekvő Szógyény falu (ma Szölgyén s primatialis birtok) volt. A Szógyények egyike 1588-ban az esztergomi várkapitány-ság azon időben jelentékeny hivatalát viselte.

A család két főágra oszlott, a nyitra-gömörre, mely még a XVI. században kihalt, s a maig-lan is fennlevő zemlén-szabolcsira. Ezen utóbbi ág jelenleg is bírja azon javakat, melyeket I. Mátyás király 1466-ban adományszerzőt őseinek s pedig épen Székesfehérvárott „in festo divi-sionis apostolorum“ (az aposto-lok oszla napján), mit rosz jó-slatul vehetnénk, ha már eddig is nem láttuk volna, hogy Fehér-me-gye új főispánja, inkább össze tudja hozni az igazi apostolokat.

Nem lehet itt helye, hosszasan leírni a Szógyény család történetét s jelesb tagjai-nak hazafiai érdemeit; elég legyen megem-líteni, hogy miután III. Károly, kedvese Althan grófné s ennek barátja Batthyány Ádámné befolyása következtében, a hazánk alkotmányát felforgatni akaró kamarillával

meghasonlott s Savoyai Jenő, a zentai, nán-dorfehérvári s péterváradai hős tanácsát kö-veve, az ősi alkotmány helyreállítását tűzte ki feladatául, s a királyi helytartó-tanácsot mint a nemzeti jogok ellenőret s egyszers-mind a fejedelmi hatalom képviselőjét létre hozta: tanácsosai egyikük Szógyény János Mátét nevezte ki. Ezen Jánostól s nejétől Jekey Zsuzsánától származtak: Anna, gróf Lichtenberg Pompejus neje; Mária, ki apáca lett, Lőrincz (ki, miután a hadi pályáról lelépett, Laibachban a tudományoknak élt s ott halt meg, igen szép könyvtárt hagyván

említett Imre s Krucsay Mária második fia volt.

Zsigmond 1775-ben született Kis-Várdán Szabolcsmegyében, s hivatalos pályáját a fiúmei királyi kormányzóknél kezdte meg 1796-ban. Azonban midőn 1800-ban fegy-vert fogott a nemesség s a megyék dandárai sikra szállottak, visszatért Szabolcsba, a mid-őn hadnagy, majd pedig a szabolcsi felke-lőserég hadbírája (auditor) lön. Az insur-gens sereg szétesőszólván, ő is a törvényes pá-lyára lépett; 1801-ben a közalapítványi igazgatóságánál ügyész volt s kilencz év mulva mint a pesti táblai ügy-vedi kar legjelesbjeinek egyike, a kir. ítélőtábla bírájává nevez-tetett ki. Alapos jogismereténél és tiszta jelleménél fogva, a kir. főitélőszéknek is igen jelen-tékeny tagja, az ügyvedi kar s kereskedők tisztelőének tárgya volt, s így közörmöt gerjeszt-tett Pestmegyében, hogy az ér-demeit méltányló József főher-czeg nádor előterjesztésére Pest-megye főispáni helyettesévé ne-veztetett ki. Ezen pályáján szer-zett újabb érdemeit pedig az által jutalmazta a király, hogy Szógyény Zsigmondot királyi személynökkévé (personalis) ne-vezte ki. Ezen hivatalnál alig volt szebb hazánkban, mert a personalis azon kívül, hogy a kir. tábla elnöke volt, egyszers-mind az alsó táblánál a nemzet az időbeni képviselői testületé-nél is viselte az elnökséget, s így kitűnő bírói, politikai ismeret-ek, szilárd jellem s diplomatai ildomosság kivántatott meg ab-ban, a kire bízott.

Szógyény azon rövid idő alatt is, mig ezen méltóságot viselte, fényesen igazolta a re-ményeket, melyeket kinevezésé-hez a fejedelem s a nemzet csatoltak. 1825-ben, midőn a joгаiban szulysan megsértett nemzet feljajdult s a jövőre nézve legszen-tebb kincse biztosítását követelve lépett fel, fölötte nehéz feladat várt a kir. személynök-re, midőn védelmeznie kellett a több éven át követett rendszert, mely fölött később maga

SZÓGYÉNY LÁSZLÓ.